

Ogólne Warunki Ubezpieczenia

Bezpieczny start

obowiązujące od 22 sierpnia 2024 r.

Kod: OWU/01/1745555/2024/M

Skorowidz sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2189) w sprawie informacji zamieszczanych we wzorcach umów stosowanych przez zakład ubezpieczeń:

Rodzaj informacji	Numer zapisu z wzorca umownego
Przesłanki, których zaistnienie zobowiązuje zakład ubezpieczeń do wypłaty świadczenia/odszkodowania lub wartości wykupu	§ 2, § 3, § 4, § 5, § 12
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty świadczenia/odszkodowania lub ich obniżenia	§ 2, § 3 ust. 3, 4, 6–31, § 8, § 9 ust. 5-6, § 10, § 11 ust. 13, § 12 ust. 5, 7, 18-19, 21-22,

Spis treści

§ 1 Postanowienia wstępne	4
§ 2 Słownik – co oznaczają pojęcia użyte w tych OWU	4
§ 3 Przedmiot i zakres ubezpieczenia – co obejmuje ubezpieczenie	7
§ 4 Umowa ubezpieczenia – kiedy i z kim ją zawieramy oraz warianty ubezpieczenia	12
§ 5 Okres ubezpieczenia i naszej odpowiedzialności – jak długo trwa ubezpieczenie	13
§ 6 Odstąpienie od umowy ubezpieczenia/wypowiedzenie umowy ubezpieczenia – kiedy możesz zrezygnować z umowy ubezpieczenia	13
§ 7 Składka ubezpieczeniowa – od czego zależy i kiedy ją opłacasz	13
§ 8 Suma ubezpieczenia i limity świadczeń – czym są i jak działają	14
§ 9 Obowiązki Twoje lub ubezpieczonego – co należy do zadań Twoich lub ubezpieczonego	16
§ 10 Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności – w jakich sytuacjach nasze ubezpieczenie nie działa	16
§ 11 Jak i kiedy zgłosić zdarzenie ubezpieczeniowe	18
§ 12 Czynności podejmowane przez nas w razie powstania zdarzenia ubezpieczeniowego oraz realizacja świadczenia ubezpieczeniowego	19
§ 13 Reklamacje – jak je składać	20
§ 14 Zawiadomienia i oświadczenia – kiedy i jak je przekazywać	21
§ 15 Regres ubezpieczeniowy w ubezpieczeniach majątkowych	21
§ 16 Postanowienia końcowe i klauzula sankcyjna	21
Załącznik nr 1 do OWU Tabela norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.	22

Ogólne Warunki Ubezpieczenia Bezpieczny start

obowiązujące od 22 sierpnia 2024 r.

Kod: OWU/01/1745555/2024/M

§ 1 Postanowienia wstępne

1. Na podstawie i na zasadach opisanych w niniejszych Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia Bezpieczny start (zwanymi dalej: **OWU**) zawieramy z Tobą umowę ubezpieczenia (my – czyli Towarzystwo Ubezpieczeń Europa Spółka Akcyjna z siedzibą we Wrocławiu, pełnimos rolę ubezpieczyciela).
2. OWU mogą mieć zastosowanie do zawierania umów ubezpieczenia przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, w tym z zastosowaniem przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz ustawy o prawach konsumenta.
3. Umowę ubezpieczenia zawieramy w jednym z dwóch wariantów ubezpieczenia różniących się sumami ubezpieczenia.

§ 2 Słownik – co oznaczają pojęcia użyte w tych OWU

Poniżej znajdziesz wyjaśnienia dla pojęć znajdujących się w tych OWU:

1. **abonent sieci Orange** – osoba fizyczna, która zawarła z operatorem umowę o świadczenie usług telekomunikacyjnych i która korzysta z usług operatora w mobilnej sieci Orange w celu niezwiązanym bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (konsument), z wyłączeniem klientów prepaid;
2. **akt terroryzmu** – indywidualne lub grupowe działania przestępcze, które są organizowane z pobudek ekonomicznych, politycznych, ideologicznych lub religijnych; terroryści kierują je przeciwko ludności lub mieniu, aby wprowadzić chaos, zastraszyć ludność i dezorganizować życie publiczne;
3. **amatorskie uprawianie sportów** – aktywność fizyczna, jaką ubezpieczony wykonuje indywidualnie lub zbiorowo, w celu wypoczynku, rozrywki i rekreacji, odnowy sił psychofizycznych, a także poznania atrakcji turystycznych, wykonywana w miejscach dostępnych dla takiej aktywności;
4. **ambulatorium** – zakład lecznictwa otwartego, w którym odbywa się leczenie inne niż hospitalizacja;
5. **aplikacja** – oprogramowanie komputerowe udostępnione przez serwis informatyczny wskazany przez Centrum Pomocy, instalowane na urządzeniu należącym do ubezpieczonego za pośrednictwem, którego (urządzenia) następuje realizacja zdalnego i bezpiecznego wsparcia informatycznego;
6. **bójka** – starcie dwóch albo więcej osób wzajemnie wymierzających sobie ciosy, z których każda występuje w podwójnym charakterze – jako napadnięty i napastnik;
7. **choroba** – schorzenie, które powoduje zaburzenia w funkcjonowaniu układów lub narządów ciała, niezależne od woli ubezpieczonego, które powstało w wyniku patologii możliwej do zdiagnozowania przez lekarza i wymaga leczenia, diagnostyki lub rehabilitacji;
8. **choroba psychiczna** – choroba opisana w Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 jako zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (symbol: F00-F99); za chorobę psychiczną uważamy także depresję i nerwicę;
9. **Centrum Pomocy** – jednostka organizacyjna działająca na podstawie umowy zawartej z ubezpieczycielem, zajmująca się realizacją naszych praw i obowiązków uprawniona do wykonywania świadczeń dotyczących ubezpieczenia assistance oraz hejt w sieci wynikających z tytułu umów ubezpieczenia zawartych na podstawie niniejszych OWU; numer telefonu Centrum Pomocy podany jest w polisie;
10. **czasowa niezdolność do nauki** – powstała w następstwie wypadku ubezpieczeniowego czasowa niemożność uczestniczenia ubezpieczonego we wszystkich zajęciach szkolnych potwierdzona zaświadczeniem lekarskim; zwolnienie z zajęć wychowania fizycznego nie oznacza niezdolności do nauki w rozumieniu OWU;
11. **działania wojenne** – objęcie terytorium kraju lub jego części działaniami zbrojnymi, które wynikają z konfliktu zbrojnego danego kraju z innymi państwami lub z wojny domowej;
12. **hospitalizacja** – pobyt ubezpieczonego w szpitalu w następstwie wypadku ubezpieczeniowego trwający nieprzerwanie dłużej niż 1 dzień, związany z leczeniem stanów powstałych w następstwie wypadku ubezpieczeniowego, których nie można leczyć ambulatoryjnie; w rozumieniu OWU dzień pobytu w szpitalu oznacza dzień, w którym ubezpieczony przebywał w szpitalu, niezależnie od tego, ile czasu w danym dniu trwał jego pobyt, przy czym za pierwszy dzień przyjmuje się dzień rejestracji, a za ostatni dzień wypisu ze szpitala;
13. **infolinia ubezpieczyciela** – telefoniczne centrum informacji ubezpieczyciela, odpowiedzialne za obsługę umowy ubezpieczenia. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie infolinii ubezpieczyciela może być osoba trzecia, która działa na zlecenie ubezpieczyciela;
14. **jednorazowe świadczenie** – świadczenie przysługujące ubezpieczonemu (do wysokości sumy ubezpieczenia) jeden raz w okresie ubezpieczenia z tytułu jednego i wszystkich wypadków ubezpieczeniowych;
15. **klient prepaid** – klient, który skorzystał z oferty operatora, polegającej na zakupieniu z góry, przez klienta określonej liczby jednostek taryfikacyjnych; wykorzystanie nabytych jednostek jest możliwe przez czas określony przez operatora;
16. **krwotok śródczaszkowy** – wynacznienie krwi do jamy czaszki;
17. **lekarz Centrum Pomocy** – lekarz konsultant Centrum Pomocy (internista, specjalista medycyny rodzinnej, pediatra, ortopeda);
18. **lekarz prowadzący leczenie** – lekarz, który prowadzi leczenie ubezpieczonego, niebędący członkiem rodziny ubezpieczonego ani lekarzem Centrum Pomocy;
19. **mobilna sieć Orange** – ruchoma publiczna sieć telekomunikacyjna, która wykorzystuje między innymi takie standardy jak GSM 900/1800 lub UMTS, obsługiwana przez operatora;
20. **napad padaczki** – nagłe zaburzenia czynności bioelektrycznej mózgu;
21. **niebezpieśliwy wypadek** – zdarzenie, które wystąpiło nagle w okresie naszej ochrony, niezależnie od woli ubezpieczonego, wywołane przyczyną zewnętrzną leżącą poza organizmem człowieka, nie jest związane z żadną chorobą ubezpieczonego, w następstwie, którego ubezpieczony doznał uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub zmarł;
22. **nowotwór złośliwy** – potwierdzony badaniem histopatologicznym, niekontrolowany rozrost komórek nowotworowych, cechujących się zdolnością do naciekania i niszczenia tkanek oraz tworzenia odległych przerzutów; w rozumieniu OWU nowotworem złośliwym jest także nowotwór ze zmianami przerzutowymi, gdy nie pobrano materiału do badania histopatologicznego, ale obraz kliniczny i badania diagnostyczne jednoznacznie wskazują na złośliwy proces nowotworowy;
23. **odmrożenie** – czasowe lub nieodwracalne uszkodzenie skóry (tkanek powłoki właściwej) w wyniku nieszczęśliwego wypadku, w związku, z którym ubezpieczony poddany był działaniu niskiej temperatury;

24. **okres rozliczeniowy** – okres, za który dokonywane są rozliczenia zobowiązań abonenta sieci Orange wobec operatora z tytułu świadczonych usług telekomunikacyjnych;
25. **omdlenie** – nagła, przejściowa i samoistnie ustępująca utrata przytomności;
26. **oparzenie** – uszkodzenie skóry i w zależności od stopni oparzenia także głębiej położonych tkanek lub narządów w wyniku nieszczęśliwego wypadku, w związku, z którym ubezpieczony poddany był działaniu ciepła, żrących substancji chemicznych (stałych, płynnych, gazowych), prądu elektrycznego lub promieniowania jonizującego;
27. **operacja chirurgiczna** – zabieg wykonany w placówce medycznej, w znieczuleniu, niezbędny z medycznego punktu widzenia w celu wyleczenia lub zmniejszenia objawów choroby lub urazu, powstałych w następstwie wypadku ubezpieczeniowego;
28. **operator** – Orange Polska Spółka Akcyjna z siedzibą i adresem w Warszawie (02-326) przy Al. Jerozolimskich 160, wpisana do Rejestru Przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem 0000010681; REGON 012100784, NIP 526-02-50-995; z pokrytym w całości kapitałem zakładowym wynoszącym 3.937.072.437 złotych, działająca jako agent ubezpieczeniowy ubezpieczyciela (zwany dalej również jako agent);
29. **osoba bliska** – małżonek, małżonka, dzieci, pasierbowie, dzieci przysposobione albo przyjęte na wychowanie, rodzice, przysposabiający, rodzeństwo, ojczym, macocha, teściowie, dziadkowie, wnuki, zięciowie i synowie ubezpieczonego oraz osoby pozostające w konkubinacie z ubezpieczonym, jeśli mieszkają razem z ubezpieczonym i prowadzą z ubezpieczonym wspólne gospodarstwo domowe;
30. **osoba trzecia** – osoba pozostająca poza stosunkiem ubezpieczenia, nie będąca ubezpieczającym, ubezpieczonym ani osobą bliską;
31. **placówka medyczna** – podmiot leczniczy w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej;
32. **placówka oświatowa** – publiczny i niepubliczny: żłobek, przedszkole, szkoła podstawowa, szkoła ponadpodstawowa – do której uczęszcza ubezpieczony;
33. **polisa** – dokument ubezpieczenia wystawiany przez nas, który potwierdza zawarcie umowy ubezpieczenia oraz objęcie ochroną ubezpieczeniową ubezpieczonego na zasadach określonych w OWU;
34. **protezy i środki pomocnicze** – niezbędne z medycznego punktu widzenia wyroby medyczne, zastępujące utracone narządy (organy) lub wspomagające utraconą lub pogorszoną funkcję narządów (organów); wykaz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych zawiera rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie;
35. **RP** – Rzeczpospolita Polska;
36. **rehabilitacja** – zlecone przez lekarza prowadzącego leczenie specjalistyczne zabiegi fizjoterapeutyczne, wspomagające leczenie następstw wypadku ubezpieczeniowego, wykonywane przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia;
37. **sabotaż** – umyślne niewypełnienie albo wypełnianie wadliwie swoich obowiązków w zamiarze wywołania dezorganizacji, strat i szkód; sabotaż ma na celu uniemożliwienie lub utrudnienie prawidłowego funkcjonowania zakładów albo urzędów lub instytucji o poważnym znaczeniu dla działania państwa;
38. **sepsa (posocznica)** – ogólnoustrojowa, nieswoista reakcja organizmu na obecne we krwi drobnoustroje oraz ich toksyny, która doprowadziła do niewydolności narządów lub układów;
39. **SOR** – szpitalny oddział ratunkowy;
40. **sporty ekstremalne** – wymienione w Tabeli nr 1 dyscypliny sportowe, których uprawianie wiąże się z większym ryzykiem;

 Tabela nr 1

Nazwa dyscypliny	
abseiling (zjazd na linie)	narciarstwo poza wyznaczonymi trasami, freeride, ski-tour, (skitouring), heliskiing, narciarstwo ekstremalne (skialpinizm, zjazdy ekstremalne), freestyle, skoki, loty i ewolucje narciarskie, skoki akrobatyczne na nartach, jazda na nartach po muldach
aggressive skating	nurkowanie głębiej niż 30 m, nurkowanie jaskiniowe, nurkowanie wrakowe, nurkowanie na wstrzymanym w płucach powietrza (freediving), cliff diving
B.A.S.E. jumping	parkour
bobsleje	polowanie z użyciem broni palnej lub pneumatycznej
bodyboarding (boogieboarding)	saneczkarstwo
bojery	skoki z wysokich budynków lub skał z odpowiednim zabezpieczeniem
buggykiting (kitesailing, buggying)	slacklining z zabezpieczeniem
bungee jumping	snake gliss (zjazd na sankach gąsienicowych)
cave jumping	snowboarding poza wyznaczonymi trasami, heli-snowboarding (heliboarding), skysurfing, snowboard freeride, snowboarding ekstremalny (snowboarding prędkościowy, snowboarding wysokogórski), snowboard cross (snowcross, boardercross), skoki akrobatyczne na desce snowboardowej, skoki i ewolucje snowboardowe, snowboard freestyle, snowboarding po muldach
canoping	snowscooting (zjeżdżanie na maszynie będącej połączeniem snowboardu, BMX-a i skutera)

Nazwa dyscypliny	
canyoning (pokonywanie koryta rzeki przy wykorzystaniu następujących technik: wspinaczki, pływania, nurkowania)	snowkiting (w tym kite-skiing, kite-snowboarding)
ewolucje akrobatyczne	snowtrikke (śnieżna hulajnoga)
football amerykański	sparty, w których są wykorzystywane pojazdy poruszające się po śniegu lub po lodzie
freerunning	street lugin
hydrospeed	Streetstunt
icesurfing (żeglarstwo lodowe)	taternictwo (wspinaczka góraska w Tatrach, prowadzoną poza wyznaczonymi szlakami turystycznymi)
kajakarstwo wysokogórskie	taternictwo jaskiniowe (alpinizm jaskiniowy, grototażenie), speleologia
kolarstwo: freeride FR, zjazd (downhill) DH), enduro MTB, all mountain AM, dual slalom DS, four cross 4X, dirt, dirt jumping, park, street, trial rowerowy, slope-style, flatland, vert, akrobacje rowerowe, stunt rowerowy, tube jumping	trekking powyżej 3.000 m n.p.m.
landkiting (kite landboarding, kiteboarding lądowy, flyboarding)	wspinaczka wysokogórska, alpinizm, himalaizm, wspinaczka lodowa
motorowe rajdy terenowe, sporty motorowe (współzawodnictwo na pojazdach lądowych napędzanych silnikami, w szczególności sport kartingowy, motocyklowy, samochodowy, żuźlowy), motocross	żeglarstwo powyżej 20 mil morskich od brzegu (jako załogant)
mountainboarding	uczestniczenie w wyprawach do miejsc charakteryzujących się ekstremalnymi warunkami klimatycznymi lub przyrodniczymi; pustynia, góry powyżej 5.500 m n.p.m., busz, bieguny, dżungla, tereny lodowcowe lub śnieżne, wymagające użycia sprzętu asekuracyjnego

41. **sparty obronne** – dyscyplina sportu wymagająca dużej kondycji fizycznej i odporności psychicznej, związana ze strzelaniem lub walką wręcz;
42. **sparty powietrzne** – szybownictwo, baloniarstwo, spadochroniarstwo, lotnictwo, lotniarstwo, paralotniarstwo, motolotniarstwo, sterowanie dronami i ich odmiary oraz sporty związane z przemieszczaniem się w powietrzu;
43. **stan nietrzeźwości** – stan, w którym zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość; za stan nietrzeźwości uważamy też stan, w którym zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu przekracza 0,25 mg na dm³ lub prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość;
44. **stan po użyciu alkoholu** – stan, w którym stężenie alkoholu we krwi wynosi od 0,2 do 0,5 promila lub obecność alkoholu w wydychanym powietrzu wynosi od 0,1 do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³;
45. **strajk** – zbiorowe, dobrowolne wstrzymanie pracy przez pracowników na jakiś czas w jednym lub kilku zakładach, instytucjach, będące wyrazem protestu, np. politycznego, ekonomicznego oraz żądaniem zmian;
46. **szpital** – działający na terenie RP, na podstawie właściwych przepisów, publiczny lub niepubliczny zakład lecznictwa zamkniętego; przeznaczony jest dla chorych wymagających opieki leczniczej, zabiegów operacyjnych, zabiegów diagnostycznych, rehabilitacji, które nie mogą być realizowane w ramach ambulatorium; zapewnia chorym całodobową opiekę średniego i wyższego personelu medycznego; definicja szpitala nie obejmuje ośrodków opieki społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych ani pielęgnacyjno-opiekuńczych, ośrodków leczenia uzależnień, hospicjów onkologicznych, ośrodków ani szpitalnych oddziałów rekonwalescencyjnych, rehabilitacyjnych lub sanatoryjnych, uzdrowiskowych, chyba, że jest związana z leczeniem następstw wypadku ubezpieczeniowego;
47. **świadczenie ubezpieczeniowe** – świadczenie pieniężne wypłacane przez nas z tytułu zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, za które ponosimy odpowiedzialność zgodnie z OWU;
48. **ubezpieczający – czyli Ty**, abonent sieci Orange wskazany w polisie, z którym zawieramy umowę ubezpieczenia na zasadach określonych w OWU, zobowiązany do zapłaty składki. Ubezpieczającym jest osoba fizyczna, mająca stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
49. **ubezpieczony** – osoba fizyczna za którą działa rodzic lub opiekun prawny, mająca miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na rzecz, której zawarliśmy z Tobą umowę ubezpieczenia; ubezpieczonym, w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, w ramach niniejszych OWU, może zostać Twoje dziecko własne lub przysposobione, wskazane przez Ciebie w trakcie rozmowy telefonicznej, oraz które w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia jest w wieku od dnia narodzin do ukończenia 18. roku życia. Ilekroć w treści niniejszego OWU mowa jest o składaniu oświadczeń woli lub wiedzy przez ubezpieczonego, bądź dokonywaniu innych czynności faktycznych względem ubezpieczonego, rozumiemy przez to, że oświadczenie za ubezpieczonego składa rodzic lub opiekun prawny, jak również rodzic lub opiekun prawny pozostaje adresatem czynności faktycznych dokonywanych względem ubezpieczonego (z wyjątkiem czynności zastrzeżonych wyłącznie dla ubezpieczonego);
50. **ubezpieczyciel – czyli my**, Towarzystwo Ubezpieczeń Europa Spółka Akcyjna, z siedzibą we Wrocławiu przy ul. gen. Władysława Sikorskiego 26, zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 000002736, NIP 895 10 07 276, posiadające zezwolenie MF nr DU/2849/A/CG/94 z 07.11.1994 r. na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej; mamy status dużego przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach;
51. **umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych** – umowa zawarta pomiędzy abonentem sieci Orange oraz operatorem, na podstawie której abonent sieci Orange korzysta ze stałego dostępu do sieci telekomunikacyjnej operatora oraz ze świadczonych przez niego usług telekomunikacyjnych w mobilnej sieci Orange;

52. **uprawniony** – osoba uprawniona, którą nam wskaże ubezpieczony, aby otrzymała wypłatę świadczenia z ubezpieczenia w przypadku śmierci ubezpieczonego. Jeśli nie wskaże uprawnionego lub wskazany uprawniony umrze przed ubezpieczonym lub utraci prawo do wypłaty, przysługuje ona członkom rodziny ubezpieczonego – według kolejności:
- 1) mężowi lub żonie – w całości,
  - 2) dzieciom – w równych częściach,
  - 3) rodzicom – w równych częściach,
  - 4) rodzeństwu – w równych częściach,
  - 5) innym Twoim ustawowym spadkobiercom – w częściach przypadającym im stosownie do postanowień kodeksu cywilnego dotyczących dziedziczenia ustawowego;
- wypłata świadczenia osobie lub osobom należącym do wyższej kategorii wyklucza wypłatę świadczenia osobie lub osobom należącym do niższej kategorii (kategorię najwyższą stanowi pkt 1);
53. **uszczerbek na zdrowiu** – trwałe, nierokujące poprawy uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia ubezpieczonego spowodowane wypadkiem ubezpieczeniowym; stopień uszczerbku na zdrowiu jest ustalany na podstawie zgłoszenia roszczenia i dostarczonej dokumentacji medycznej z przebiegu leczenia oraz na podstawie Tabeli norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A. obowiązującej w dniu zawarcia umowy, stanowiącej załącznik nr 1 do OWU;
54. **wrodzona wada serca** – nieprawidłowość anatomiczna budowy serca istniejąca w chwili narodzin ubezpieczonego;
55. **wstrząśnienie mózgu** – pourazowe zaburzenie czynności mózgu, którego głównym objawem jest krótkotrwała utrata przytomności z towarzyszącą niepamięcią wsteczną lub następczą;
56. **wycieczka szkolna** – trwający co najmniej 2 dni wyjazd (z noclegiem) zorganizowany przez placówkę oświatową do której uczęszcza ubezpieczony;
57. **wyczynowe uprawianie sportów** – uprawianie dyscyplin sportowych w ramach sekcji lub klubów sportowych, które polega na regularnym uczestniczeniu w treningach, obozach sportowych, imprezach i zawodach sportowych, dla uzyskania maksymalnych wyników sportowych, niezwiązane z otrzymywaniem wynagrodzenia lub innych gratyfikacji finansowych; wyczynowe uprawianie sportu nie obejmuje uprawiania sportów ekstremalnych;
58. **wypadek komunikacyjny** – nieszczęśliwy wypadek w ruchu lądowym, powietrznym lub wodnym, któremu ulegnie ubezpieczony w okresie naszej ochrony jako:
- 1) pasażer lub kierujący pojazdem w rozumieniu Ustawy Prawo o ruchu drogowym;
  - 2) pieszy;
59. **wypadek ubezpieczeniowy** – nieszczęśliwy wypadek, napad padaczki albo omdlenie, zawał serca, krwotok śródczaszkowy, sepsa (w ubezpieczeniu wystąpienia sepsy u ubezpieczonego), pobyt ubezpieczonego w szpitalu z powodu choroby (w ubezpieczeniu diety szpitalnej z powodu choroby (w tym Covid-19));
60. **zamieszki** – spontaniczne, niezorganizowane, zwykle połączone z aktami przemocy fizycznej wystąpienie określonej grupy społecznej, wywołane poczuciem niezadowolenia z istniejącej sytuacji politycznej, ekonomicznej lub społecznej, skierowane przeciw strukturom sprawującym, na mocy obowiązującego prawa, władzę;
61. **zatrucie gazami lub chemikaliami** – zespół objawów chorobowych wywołanych działaniem gazów lub chemikaliów na organizm w dawce szkodliwej dla organizmu, w wyniku nieszczęśliwego wypadku;
62. **zawał serca** – martwica części mięśnia sercowego spowodowana nagłym zmniejszeniem dopływu krwi do tej części mięśnia sercowego;
63. **zawodowe uprawianie sportów** – uprawianie dyscyplin sportowych w tym sportów elektronicznych, za które ubezpieczony otrzymuje wynagrodzenie w dowolnej formie, w tym także stypendium, niezależnie od tego, czy sport uprawia indywidualnie, czy w ramach gier zespołowych; zawodowe uprawianie sportu nie obejmuje uprawiania sportów ekstremalnych;
64. **zdarzenie ubezpieczeniowe** – zdarzenie nagłe, niemożliwe do przewidzenia i niezależne od woli ubezpieczonego, w wyniku, którego zostaje wyrządzona szkoda objęta zakresem ubezpieczenia, wskutek przyczyn powstałych w okresie naszej ochrony;
65. **złamanie kości** – urazowe przerwanie ciągłości tkanki kostnej lub urazowe złuszczenie chrząstek nasadowych:
- 1) otwarte – z przerwaniem ciągłości skóry przez odłam złamanej kości,
  - 2) zamknięte – bez przerywania ciągłości skóry przez odłam złamanej kości;
66. **zwichnięcie stawu** – urazowe przemieszczenie się jednej powierzchni stawowej w stosunku do drugiej, potwierdzone badaniem obrazowym.

§ 3 Przedmiot i zakres ubezpieczenia – co obejmuje ubezpieczenie

1. Przedmiotem ubezpieczenia są następstwa wypadku ubezpieczeniowego lub sam fakt wystąpienia wypadku ubezpieczeniowego.
2. Ochronę ubezpieczeniową świadczymy w zakresie wskazanym w polisie oraz w zależności od wybranego przez Ciebie wariantu ubezpieczenia: standard lub premium.
3. Ochrona ubezpieczeniowa udzielana jest w okresie trwania naszej ochrony przez 24 godziny na dobę z zastrzeżeniem postanowień ust. 4, z uwzględnieniem zakresu terytorialnego ochrony w poszczególnych rodzajach ryzyk oraz w zakresie zgodnym z tabelą nr 2:

 Tabela nr 2

Rodzaj ryzyka	Zakres terytorialny	
	Świat	RP
śmierć ubezpieczonego	✓	✓
śmierć ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej	✓	✓
śmierć ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej	✓	✓
śmierć ubezpieczonego w wypadku komunikacyjnym	✓	✓
śmierć ubezpieczonego z powodu nowotworu złośliwego	✓	✓
śmierć ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca	✓	✓
śmierć rodzica lub opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku	✓	✓

Rodzaj ryzyka	Zakres terytorialny	
	Świat	RP
uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego	✓	✓
odmrożenie, oparzenie ubezpieczonego	✓	✓
pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu	✗	✓
pogryzienie, pokąsanie, ukąszenie ubezpieczonego (pobyt na SOR lub w szpitalu)	✗	✓
uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej	✓	✓
odmrożenie, oparzenie ubezpieczonego doznane podczas wycieczki szkolnej	✓	✓
pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu podczas wycieczki szkolnej	✗	✓
pogryzienie, pokąsanie, ukąszenie ubezpieczonego doznane podczas wycieczki szkolnej (pobyt na SOR lub w szpitalu)	✗	✓
zatrucie gazami lub chemikaliami, porażenie prądem, piorunem ubezpieczonego	✗	✓
wystąpienie innego zdarzenia dotyczącego ubezpieczonego, które wymaga interwencji lekarskiej w placówce medycznej	✓	✓
dieta szpitalna ubezpieczonego	✗	✓
ryczałt za niezdolność do nauki ubezpieczonego, trwającej dłużej niż 14 dni	✗	✓
zwrot kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz zwrot kosztów nabycia okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych	✗	✓
zwrot kosztów leczenia ubezpieczonego (w tym kosztów dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji	✗	✓
zwrot kosztów dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (ubezpieczonego)	✗	✓
dieta szpitalna z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19)	✗	✓
wystąpienie sepsy u ubezpieczonego	✓	✓
assistance w związku z nieszczęśliwym wypadkiem ubezpieczonego	✗	✓
hejt w sieci	✗	✓

Zasięg terytorialny ochrony w ramach ubezpieczenia **hejt w sieci** ogranicza świadczenia do wypadków, w których ubezpieczony padł ofiarą hejtu w sieci przebywając na terytorium RP.

4. Świadczenia w ramach ubezpieczenia hejt w sieci realizowane są od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 19.00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy oraz 24 grudnia i 31 grudnia.
5. W ramach umowy ubezpieczenia ochroną objęte jest uprawianie sportów: amatorskie, wyczynowe oraz zawodowe.
6. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci ubezpieczonego**:
  - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego spowodowana wypadkiem ubezpieczeniowym, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, jeżeli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
7. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej**:
  - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego spowodowana wypadkiem ubezpieczeniowym na terenie placówki oświatowej do której uczęszcza ubezpieczony, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, jeżeli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego oraz została udokumentowana zaświadczeniem dyrektora placówki oświatowej;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia; wskazana w polisie suma ubezpieczenia jest skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego i śmierci ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej.
8. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej**:
  - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego spowodowana wypadkiem ubezpieczeniowym podczas wycieczki szkolnej, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, jeżeli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego oraz została udokumentowana zaświadczeniem dyrektora placówki oświatowej;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia; wskazana w polisie suma ubezpieczenia jest skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego i śmierci ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej.
9. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci ubezpieczonego z powodu nowotworu złośliwego**:
  - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego z powodu nowotworu złośliwego, która nastąpiła w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
10. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci ubezpieczonego w wyniku wypadku komunikacyjnego**:
  - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego spowodowana wypadkiem komunikacyjnym, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, jeżeli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia wypadku komunikacyjnego;

- 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
11. W ubezpieczeniu **śmierci ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca, która nastąpiła w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie uprawnionemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
12. W ubezpieczeniu na wypadek **śmierci rodzica lub opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć rodzica lub opiekuna prawnego w wyniku nieszczęśliwego wypadku, który wydarzył się w okresie naszej ochrony, jeśli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia nieszczęśliwego wypadku;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy świadczenie ubezpieczonemu w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
13. W ubezpieczeniu na wypadek **uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonego**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego spowodowany wypadkiem ubezpieczeniowym, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie dla tego świadczenia, odpowiadające procentowi uszczerbku na zdrowiu; uszczerbek na zdrowiu ustalany jest:
    - a) maksymalnie do 100% uszczerbku na zdrowiu w następstwie jednego wypadku ubezpieczeniowego;
    - b) przez lekarza wskazanego przez ubezpieczyciela w oparciu o „Tabelę norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.”, obowiązującą w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, stanowiącą załącznik nr 1 do OWU;
    - c) nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego – późniejsza zmiana stopnia uszczerbku na zdrowiu (polepszenie albo pogorszenie) nie daje podstawy do zmiany wysokości świadczenia.
14. W ubezpieczeniu na wypadek **odmrożenia, oparzenia ubezpieczonego**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest doznanie przez ubezpieczonego odmrożenia lub oparzenia, jakie zaszło w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie ubezpieczeniowe w wysokości odpowiadającej procentowi sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia wskazana w polisie, zgodnie z poniższą Tabelą nr 3:

 Tabela nr 3

Poz.	Rodzaj i rozległość oparzenia bądź odmrożenia	% sumy ubezpieczenia określonej w dokumencie ubezpieczenia
1.	Oparzenie wyłącznie II stopnia do 1% powierzchni ciała	1,5
2.	Oparzenie wyłącznie II stopnia powyżej 1% do 15% powierzchni ciała	4
3.	Oparzenie wyłącznie II stopnia obejmujące powyżej 15% do 30% powierzchni ciała	7
4.	Oparzenie wyłącznie II stopnia powyżej 30% powierzchni ciała	20
5.	Oparzenie wyłącznie III stopnia obejmujące do 5% powierzchni ciała	4
6.	Oparzenie III stopnia lub II/III stopnia obejmujące od 5% do 10% powierzchni ciała	10
7.	Oparzenie III stopnia obejmujące powyżej 10% powierzchni ciała	20
8.	Oparzenie dróg oddechowych wymagające hospitalizacji	20
9.	Odmrożenie II lub wyższego stopnia – jednego palca ręki lub jednego palca stopy	1,5
10.	Odmrożenie II lub wyższego stopnia – dwóch lub więcej palców ręki, lub dwóch, lub więcej palców stopy, lub odmrożenie nosa, lub odmrożenie ucha	4

15. W ubezpieczeniu **pobytu w szpitalu ubezpieczonego w związku ze wstrząśnieniem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest hospitalizacja ubezpieczonego w związku ze wstrząśnieniem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu w wyniku wypadku ubezpieczeniowego, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu dzienne świadczenie szpitalne w wysokości wskazanej w § 8 ust. 6 dla tego świadczenia zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia; dzienne świadczenie szpitalne wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji, jeśli hospitalizacja trwała minimum 2 dni; maksymalny okres za jaki należne jest świadczenie to 14 dni.
16. W ubezpieczeniu **pogryzienia, pokąsania, ukąszenia ubezpieczonego (pobyt na SOR lub w szpitalu)**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest pobyt ubezpieczonego na SOR lub w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem, jakie miało miejsce w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
17. W ubezpieczeniu na wypadek **uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego spowodowany wypadkiem ubezpieczeniowym, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, a doznany podczas wycieczki szkolnej;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie dla tego świadczenia, odpowiadające procentowi uszczerbku na zdrowiu; uszczerbek na zdrowiu ustalany jest:
    - a) maksymalnie do 100% uszczerbku na zdrowiu w następstwie jednego wypadku ubezpieczeniowego,
    - b) przez lekarza wskazanego przez ubezpieczyciela w oparciu o „Tabelę norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.”, obowiązującą w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, stanowiącą załącznik nr 1 do OWU,
    - c) nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego – późniejsza zmiana stopnia uszczerbku na zdrowiu (polepszenie albo pogorszenie) nie daje podstawy do zmiany wysokości świadczenia.

18. W ubezpieczeniu na wypadek **odmrożenia, oparzenia ubezpieczonego doznanego podczas wycieczki szkolnej:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest doznanie przez ubezpieczonego odmrożenia, oparzenia podczas wycieczki szkolnej, jakie zaszło w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie ubezpieczeniowe w wysokości odpowiadającej procentowi sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia wskazana w polisie, zgodnie z Tabelą nr 3, o której mowa w ust. 14 pkt 2).
19. W ubezpieczeniu **pobytu ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu doznany podczas wycieczki szkolnej:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest hospitalizacja ubezpieczonego w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu w wyniku wypadku ubezpieczeniowego, jaki zaszło w okresie naszej ochrony, a doznany podczas wycieczki szkolnej;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu dzienne świadczenie szpitalne w wysokości wskazanej w § 8 ust. 6 dla tego świadczenia zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia; dzienne świadczenie szpitalne wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji, jeśli hospitalizacja trwała minimum 2 dni; maksymalny okres za jaki należne jest świadczenie to 14 dni.
20. W ubezpieczeniu **pogryzienia, pokąsania, ukąszenia ubezpieczonego (pobyt na SOR lub w szpitalu) doznany podczas wycieczki szkolnej:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest pobyt ubezpieczonego na SOR lub w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem, jakie miało miejsce w okresie naszej ochrony, a doznane zostało podczas wycieczki szkolnej;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
21. W ubezpieczeniu na wypadek **zatrucia gazami lub chemikaliami, porażenia prądem, piorunem ubezpieczonego:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest hospitalizacja ubezpieczonego z powodu wystąpienia w okresie naszej ochrony zatrucia gazami lub chemikaliami, porażenia prądem, piorunem;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie ubezpieczeniowe w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
22. W ubezpieczeniu **wystąpienia innego zdarzenia dotyczącego ubezpieczonego**, wynikającego z następstw wypadku ubezpieczeniowego, które wymaga interwencji lekarskiej w placówce medycznej:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest wstąpienie innego zdarzenia, które nie spowodowało uszczerbku na zdrowiu wskazanego w „Tabeli norm oceny procentowej uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.” obowiązującej w dniu zawarcia umowy, stanowiącej załącznik nr 1 do OWU, w wyniku którego, konieczna była interwencja lekarska w placówce medycznej, powstała w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
23. W ubezpieczeniu **dieta szpitalna ubezpieczonego:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest hospitalizacja ubezpieczonego spowodowana wypadkiem ubezpieczeniowym, jaki zaszło w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu dietę w wysokości wskazanej w § 8 ust. 6 dla tego świadczenia zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia. Dieta szpitalna wypłacana jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji, jeśli hospitalizacja trwała minimum 2 dni; maksymalny okres za jaki należne jest świadczenie to 60 dni. Dieta szpitalna przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli konieczność hospitalizacji powstała nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego. Dieta przysługuje maksymalnie przez okres 60 dni z tytułu jednego i wszystkich zdarzeń wymienionych w pkt 1).
24. W ubezpieczeniu **ryczałt za niezdolność do nauki ubezpieczonego trwającej dłużej niż 14 dni:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest czasowa niezdolność ubezpieczonego do nauki, trwająca dłużej niż 14 dni, spowodowana wypadkiem ubezpieczeniowym;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu ryczałt w wysokości wskazanej w § 8 ust. 6 dla tego świadczenia zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia za każdy dzień niezdolności do nauki, jeśli niezdolność do nauki trwała nieprzerwanie dłużej niż 14 dni. Ryczałt wypłacany jest maksymalnie za okres 180 dni z tytułu jednego i wszystkich wypadków ubezpieczeniowych zaistniałych w okresie naszej ochrony;
  - 3) ryczałt przysługuje, jeżeli niezdolność do nauki powstała nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego.
25. W ubezpieczeniu **zwrotu kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz zwrot kosztów nabycia okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest poniesienie kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, poniesienie kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz poniesienie kosztów nabycia okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych, które uległy uszkodzeniu w związku z wypadkiem ubezpieczeniowym, jaki zaszło w okresie naszej ochrony, jeżeli:
    - a) koszty te zostały poniesione na terytorium RP przez ubezpieczonego lub rodzica albo prawnego opiekuna ubezpieczonego nie później niż w okresie 24 miesięcy od wypadku ubezpieczeniowego i
    - b) przedmioty ortopedyczne oraz środki pomocnicze zostały zalecone przez lekarza jako niezbędne z medycznego punktu widzenia i
    - c) nie zostały pokryte w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub innego ubezpieczenia.
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, zwrócimy ubezpieczonemu w granicach sumy ubezpieczenia i do wysokości limitów świadczeń wskazanych w § 8 ust. 6 zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia, udokumentowane koszty nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, koszty odbudowy stomatologicznej zębów stałych, koszty nabycia okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych; koszty odbudowy stomatologicznej zębów stałych, obejmują koszty poniesione w związku z odbudową stomatologiczną uszkodzonych lub utraconych zębów stałych: koszty wizyt lekarskich, leczenia ambulatoryjnego, znieczulenia (w tym koszty podania znieczulenia), wykonania badań rentgenowskich zleconych przez lekarza.
26. W ubezpieczeniu **zwrotu kosztów leczenia ubezpieczonego (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji:**
- 1) koszty leczenia obejmują koszty:
    - a) wizyt lekarskich, wizyt u lekarzy, teleporad, wizyt domowych,
    - b) badań diagnostycznych,
    - c) rehabilitacji – koszty konsultacji lekarzy rehabilitantów lub zabiegów rehabilitacyjnych, niezbędnych z medycznego punktu widzenia, które ubezpieczony poniesie w związku z zaleconą przez lekarza rehabilitacją po wypadku ubezpieczeniowym; rehabilitacja musi stanowić integralną część leczenia następstw wypadku ubezpieczeniowego, które będzie prowadzone na zlecenie i pod kontrolą lekarza, w celu uzyskania przez ubezpieczonego optymalnego poziomu funkcjonowania narządu lub narządów uszkodzonych w wyniku wypadku ubezpieczeniowego,
    - d) zabiegów ambulatoryjnych,
    - e) operacji chirurgicznych, w tym niezbędnych operacji plastycznych,
    - f) pobytu w placówce medycznej,
    - g) zakupu lekarstw i środków opatrunkowych, w tym lekkiego gipsu;

- 2) koszty leczenia wynikające z ukąszenia ubezpieczonego przez kleszcza obejmują w granicach sumy ubezpieczenia koszty:
    - a) wizyty u lekarza w celu usunięcia wktętego kleszcza,
    - b) badań diagnostycznych, których celem jest potwierdzenie lub wykluczenie zakażenia boreliozą, zaleconych przez lekarza po ugryzieniu przez kleszcza,
    - c) antybiotyku w celu leczenia boreliozy,
 oraz jednorazowe świadczenie z tytułu zdiagnozowania boreliozy;
  - 3) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest poniesienie kosztów leczenia i rehabilitacji, w związku z wypadkiem ubezpieczeniowym jaki zaszedł w okresie naszej ochrony lub poniesienie kosztów ugryzienia ubezpieczonego przez kleszcza w okresie naszej ochrony, jeżeli:
    - a) koszty te zostały poniesione na terytorium RP przez ubezpieczonego lub rodzica albo prawnego opiekuna ubezpieczonego nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego i
    - b) były niezbędne z medycznego punktu widzenia po wypadku ubezpieczonym i
    - c) nie zostały pokryte w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub innego ubezpieczenia;
  - 4) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, zwrócimy ubezpieczonemu, w granicach sumy ubezpieczenia i do limitów świadczeń wskazanych w § 8 ust. 6, udokumentowane koszty.
27. W ubezpieczeniu **zwrotu kosztów dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (ubezpieczonego)**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest poniesienie kosztów dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej, jeżeli w okresie naszej ochrony ubezpieczony uległ wypadkowi ubezpieczeniowemu i w jego wyniku doznał 100% uszczerbku na zdrowiu, stając się osobą niepełnosprawną;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, zwrócimy ubezpieczonemu w granicach sumy ubezpieczenia określonej w polisie, udokumentowane koszty dostosowania miejsca zamieszkania, jeśli zajdzie konieczność dostosowania jego miejsca zamieszkania do powstałego uszczerbku na zdrowiu;
  - 3) zwrot kosztów, o których mowa w pkt 2), przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli konieczność dostosowania miejsca zamieszkania powstanie nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia ustalenia uszczerbku na zdrowiu.
28. W ubezpieczeniu **dieta szpitalna ubezpieczonego z powodu choroby (w tym Covid-19)**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest hospitalizacja ubezpieczonego w następstwie choroby, która została zdiagnozowana w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu dietę w wysokości wskazanej w § 8 ust. 6 dla tego świadczenia, zgodnie z wybranym wariantem ubezpieczenia; dieta szpitalna wypłacana jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji, jeśli hospitalizacja trwa minimum 2 dni i wypłacana jest maksymalnie przez okres 60 dni z tytułu jednego i wszystkich hospitalizacji z powodu chorób zdiagnozowanych w okresie naszej ochrony.
29. W ubezpieczeniu **wystąpienia sepsy u ubezpieczonego**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest wystąpienie sepsy u ubezpieczonego w okresie naszej ochrony;
  - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
30. W ubezpieczeniu **assistance w związku z nieszczęśliwym wypadkiem ubezpieczonego**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest nieszczęśliwy wypadek jakiegokolwiek ubezpieczonego w okresie naszej ochrony;
  - 2) świadczenia assistance obejmują:
    - a) **pomoc medyczną**:
      - a. wizytę lekarza Centrum Pomocy – organizacja i pokrycie kosztów dojazdu i honorarium lekarza za pierwszą wizytę w miejscu pobytu ubezpieczonego, który uległ nieszczęśliwemu wypadkowi,
      - b. **wizytę pielęgniarki** – organizacja i pokrycie kosztów dojazdu i honorarium pielęgniarki, za pierwszą wizytę w miejscu pobytu ubezpieczonego, który uległ nieszczęśliwemu wypadkowi; wizyta musi być zlecona przez lekarza Centrum Pomocy; dostawę leków – organizacja i pokrycie kosztu transportu leków (bez kosztu leku) ubezpieczonemu, który uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, a wymaga on leczenia zgodnie z zaleceniem lekarza Centrum Pomocy,
      - c. **opiekę domową po hospitalizacji** – jeżeli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, w następstwie którego przebywał w szpitalu przez okres co najmniej 7 dni, Centrum Pomocy, po uzyskaniu zalecenia lekarza prowadzącego leczenie organizuje i pokrywa koszt opieki domowej po zakończeniu hospitalizacji, do wysokości sumy ubezpieczenia; łączny czas opieki domowej nie może przekroczyć 96 godzin; usługa opieki domowej obejmuje: robienie zakupów spożywczo-przemysłowych pierwszej potrzeby (koszty zakupów realizowanych na zlecenie ubezpieczonego pokrywa ubezpieczony), przygotowywanie posiłków przy użyciu produktów, środków i sprzętów udostępnionych przez ubezpieczonego, pomoc w utrzymaniu czystości w domu tj.; sprzątanie podłóg, dywanów i wykładzin dywanowych, ścieranie kurzy, wyrzucanie śmieci, zmywanie naczyń, czyszczenie powierzchni roboczych w kuchni (blatów, płyty kuchennej oraz zlewu), sprzątanie łazienki; podlewanie roślin w domu i ogrodzie (przy użyciu środków i sprzętów udostępnionych przez ubezpieczonego),
      - d. **transport medyczny** – organizacja i pokrycie kosztów jednego transportu z miejsca pobytu ubezpieczonego do placówki medycznej, jeśli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi,
      - e. **infolinię medyczną** – możliwość rozmowy z lekarzem Centrum Pomocy, który udzieli ubezpieczonemu ustnej informacji co do dalszego postępowania; ponadto za pośrednictwem Centrum Pomocy ubezpieczony uzyska: informacje medyczne o danym schorzeniu, zastosowanym leczeniu, nowoczesnych metodach leczenia w ramach obowiązujących w Polsce przepisów oraz informacje o badaniach kontrolnych dla grup wiekowych o podwyższonym ryzyku zachorowań i informacje o działaniu leków (stosowanie, odpowiedniki, skutki uboczne, interakcje z innymi lekami) w ramach obowiązujących w RP przepisów,
      - b) **indywidualne korepetycje** – organizacja i pokrycie kosztów indywidualnych korepetycji z wybranych przez ubezpieczonego przedmiotów, wchodzących w zakres programowy realizowany w szkole maksymalnie do 10 godzin lekcyjnych w odniesieniu do jednego nieszczęśliwego wypadku; świadczenie realizowane jest, jeśli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, w wyniku którego nie mógł uczęszczać na zajęcia lekcyjne nieprzerwanie przez okres co najmniej 7 dni.
31. W ubezpieczeniu **hejt w sieci**:
- 1) zakres ubezpieczenia obejmuje organizację i pokrycie kosztów świadczeń pomocy informatycznej, pomocy psychologicznej oraz pomocy prawnej;
  - 2) w przypadku pomocy informatycznej, pomocy psychologicznej lub pomocy prawnej Centrum Pomocy zorganizuje i pokryje koszty świadczenia ubezpieczonemu usług informatycznych lub udzielenia ubezpieczonemu konsultacji psychologicznych oraz porad prawnych, w ramach limitów świadczeń oraz w związku ze zdarzeniami, o których mowa w ppkt. a) – b):
    - a) **pomoc informatyczna** (4 zdarzenia w trakcie trwania naszej ochrony) obejmująca:
      - a. **bezpieczeństwo na portalach społecznościowych** – w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego polegającego na zniesławieniu ubezpieczonego (opublikowaniu nieprawdziwego oświadczenia) lub znieważeniu za pośrednictwem zdjęć, pisma, nagrań wideo lub oświadczeń opublikowanych na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej, lub opublikowaniu informacji bez uzyskania zgody albo niezgodnie

z prawem rozpowszechnianie informacji prywatnych (w tym, między innymi: zdjęć, nagrań wideo, adresu, numeru telefonu itd.) na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej Centrum Pomocy organizuje i pokrywa koszty zdalnego wsparcia informatycznego, obejmującego: ustawienia hasła zgodnego z polityką bezpieczeństwa danego portalu, zabezpieczenia konta weryfikacją dwuetapową, przeanalizowania lokalizacji logowania do konta przez inne osoby (nieautoryzowany dostęp), ustawienie prywatności (profile publiczne, prywatne), usunięcie niechcianych reklam, witryn, aplikacji, gier, pomocy specjalisty IT w formie zdalnej polegającą na usunięciu lub zatrzymaniu dostępu do negatywnych lub bezprawnie udostępnionych informacji o ubezpieczonym na urządzeniu ubezpieczonego, skonfigurowania powiadomień o nierozpoznanych logowaniach do kont, szyfrowanie wiadomości z powiadomieniami,

- b. **włamanie na konto na portalu społecznościowym:** Centrum Pomocy organizuje i pokrywa koszty zdalnego wsparcia informatycznego dotyczącego możliwych rozwiązań w przypadku włamania na konto na portalu społecznościowym, do skrzynki e-mail, otrzymania lub utworzenia podejrzanego e-mail lub podejrzanego załącznika;
- b) **pomoc psychologiczna** (2 zdarzenia w trakcie trwania naszej ochrony) oraz **pomoc prawna** (nielimitowana liczba zdarzeń w trakcie trwania naszej ochrony) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego polegającego na: zniestawieniu ubezpieczonego (opublikowaniu nieprawdziwego oświadczenia) lub znieważeniu za pośrednictwem zdjęć, pisma, nagrań wideo lub oświadczeń opublikowanych na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej, lub opublikowaniu informacji bez uzyskania zgody albo niezgodne z prawem rozpowszechnianie informacji prywatnych (w tym, między innymi: zdjęć, nagrań wideo, adresu, numeru telefonu itd.) na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej,
  - a. **pomoc psychologiczna** udzielana jest za pomocą porady telefonicznej, wideorozmowy lub w formie mailowej w zakresie zdarzeń wymienionych w pkt b) poprzez organizację i pokrycie kosztów konsultacji psychologicznych,
  - b. **pomoc prawna:** Centrum Pomocy zorganizuje i pokryje koszty doradztwa prawnego w formie konsultacji telefonicznej (infolinii prawnej) lub formie mailowej w zakresie powszechnie obowiązujących przepisów prawa polskiego, orzecznictwa i poglądów przedstawicieli doktryny prawnej, niewymagających analizy lub sporządzania dokumentów, dotyczących poniższych kwestii:
    - i. kroki, jakie można podjąć w przypadku nieuprawnionego przejęcia konta internetowego na portalach społecznościowych lub platformach handlowych, utraty nazw użytkownika, haseł lub identyfikatorów,
    - ii. kroki, jakie można podjąć w przypadku bezprawnego wykorzystania wizerunku ubezpieczonego w sieci,
    - iii. kroki, jakie można podjąć w przypadku zniestawienia, znieważenia lub napadu w sieci,
    - iv. kroki jakie można podjąć w przypadku nieautoryzowanego i niezgodnego z prawem ujawnienia lub publikacji danych osobowych online, bezprawnej publikacji online, nieuprawnionego i niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania opublikowanych online danych osobowych, obecności problematycznych treści w wyszukiwarkach, prawa do „bycia zapomnianym”, podejrzenia naruszenia prawa własności intelektualnej lub praw autorskich,
    - v. dane teled adresowe sądów, prokuratury, policji, urzędów administracji publicznej,
    - vi. procedury i wiążące się z tym koszty obrony swoich praw w przypadku szkody na e-reputacji w postępowaniu sądowym lub egzekucyjnym,
    - vii. aktualna lub archiwalna treść aktów prawnych oraz wzorów pism stosowanych w ramach postępowania danego rodzaju w sprawach hejtu w sieci,
    - viii. obowiązujące procedury sądowe oraz koszty prowadzenia sporów prawnych związanych z hejtem w sieci,
    - ix. dane adwokatów lub radców prawnych mogących się podjąć reprezentacji interesów ubezpieczonego, w przypadku zamiaru skierowania sprawy dotyczącej szkody na e-reputacji na drogę postępowania sądowego;
- 3) w ramach ubezpieczenia **hejt w sieci** ubezpieczonemu, za jego zgodą na urządzeniu do niego należącym, instalowana jest przez serwis informatyczny aplikacja za pośrednictwem, której następuje realizacja zdalnego i bezpiecznego wsparcia informatycznego. Zdalne wsparcie informatyczne możliwe jest tylko wtedy, jeśli ubezpieczony wyrazi zgodę na instalację aplikacji;
- 4) pomoc informatyczna, pomoc prawna i pomoc psychologiczna udzielana jest w ciągu 24 godzin od otrzymania przez Centrum Pomocy wszystkich informacji potrzebnych do udzielenia pomocy.

§ 4 Umowa ubezpieczenia – kiedy i z kim ją zawieramy oraz warianty ubezpieczenia

1. Umowę ubezpieczenia zawieramy na Twój wniosek, na okres ubezpieczenia opisany w § 5.
2. Umowę ubezpieczenia zawieramy na podstawie wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia złożonego przez Ciebie za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Oświadczenie woli o zawarciu umowy ubezpieczenia oraz niezbędne oświadczenia składasz podczas rejestrowanej rozmowy telefonicznej. Umowę ubezpieczenia uważamy za zawartą po akceptacji oświadczeń zawartych we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, które zostały Ci odczytane oraz po otrzymaniu przez Ciebie dokumentów, które są niezbędne do zawarcia umowy ubezpieczenia tj. na jeden dzień przed rozpoczęciem okresu odpowiedzialności o którym mowa w § 5 ust. 2.
3. Umowę ubezpieczenia zawieramy w ramach wybranego przez Ciebie wariantu ubezpieczenia wskazanego w § 8 ust. 6. Wszyscy ubezpieczeni w ramach jednej umowy ubezpieczenia objęci są tym samym wariantem ubezpieczenia.
4. Ubezpieczony w każdym czasie trwania umowy ubezpieczenia może wskazać uprawnionych lub zmienić wskazanych uprawnionych.
5. Ubezpieczony może żądać od nas udzielenia mu informacji o postanowieniach zawartej umowy ubezpieczenia oraz OWU w zakresie, w jakim dotyczą praw i obowiązków ubezpieczonego.
6. W przypadku, gdy umowę ubezpieczenia zawieramy na cudzy rachunek, to Ty jesteś zobowiązany do doręczenia rodzicowi lub opiekunowi prawnemu ubezpieczonego OWU przed zawarciem umowy ubezpieczenia.
7. Dokumentem ubezpieczenia, który potwierdza zawarcie umowy ubezpieczenia jest polisa.
8. Umowę ubezpieczenia możemy przedłużać zgodnie § 5 ust. 3.
9. W przypadku zmiany warunków, na jakich umowa ubezpieczenia może być przedłużana, wyślemy do Ciebie powiadomienie o tym nie później niż 14 dni przed datą, do której powinieneś opłacić kolejną składkę przy przedłużeniu na kolejny 12-miesięczny okres odpowiedzialności.
10. W przypadku, jeśli nie zaakceptujesz zmienionych warunków umowy ubezpieczenia, nie będzie ona przedłużana i wygaśnie z końcem okresu ochrony, za który została opłacona ostatnia składka.
11. Możemy nie zaproponować Tobie przedłużenia umowy ubezpieczenia na kolejny okres odpowiedzialności, o którym mowa w § 5 ust. 3. W takim przypadku wyślemy do Ciebie powiadomienie o tym nie później niż 14 dni przed datą, do której powinieneś opłacić kolejną składkę przy przedłużeniu na kolejny 12-miesięczny okres odpowiedzialności.
12. Możesz zawrzeć tylko jedną umowę ubezpieczenia na podstawie niniejszych OWU.

§ 5 Okres ubezpieczenia i naszej odpowiedzialności – jak długo trwa ubezpieczenie

1. Okres ubezpieczenia (okres odpowiedzialności) wskazujemy w polisie.
2. Okres naszej odpowiedzialności rozpoczyna się z pierwszym dniem najbliższego okresu rozliczeniowego danego abonenta sieci Orange, który następuje po złożeniu wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia podczas rejestrowanej rozmowy telefonicznej. Jeżeli między dniem złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, a dniem rozpoczęcia najbliższego okresu rozliczeniowego jest mniej niż 7 dni kalendarzowych, ochrona ubezpieczeniowa w stosunku do ubezpieczonego rozpoczyna się w pierwszym dniu następnego okresu rozliczeniowego i kończy wraz z upływem 12-miesięcznego okresu odpowiedzialności, z zastrzeżeniem ust. 3-4 oraz pod warunkiem opłacenia składki ubezpieczeniowej.
3. Zgodnie z Twoim oświadczeniem złożonym we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, okres odpowiedzialności, o którym mowa w ust. 1-2, może zostać przedłużony na kolejne 12-miesięczne okresy odpowiedzialności, nie dłużej jednak niż do zakończenia umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych. Ochrona (na niezmienionych względem poprzedniego okresu ubezpieczenia warunkach) w takim przypadku rozpocznie się następnego dnia po zakończeniu bieżącego okresu odpowiedzialności, na warunkach obowiązujących każdorazowo w dniu wznowienia okresu odpowiedzialności oraz pod warunkiem, że została opłacona składka za poprzedni okres odpowiedzialności, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Nasza odpowiedzialność wygasa:
  - 1) z upływem okresu, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, o ile nie została przedłużona zgodnie z ust. 3;
  - 2) z dniem, w którym oświadczenie o odstąpieniu od umowy ubezpieczenia zostało złożone zgodnie z § 6;
  - 3) z końcem okresu rozliczeniowego, w którym oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia zostało złożone zgodnie z § 8;
  - 4) z dniem wyczerpania sumy ubezpieczenia lub limitu świadczeń ubezpieczeniowych, o których mowa w § 8 – ochrona wygasa w zakresie ubezpieczenia, którego dotyczy wyczerpana suma ubezpieczenia lub wyczerpany limit świadczeń;
  - 5) z upływem wskazanego w wezwaniu do zapłaty terminu do zapłaty kolejnej raty składki – jeżeli nie zapłacisz kolejnej raty składki;
  - 6) z dniem śmierci ubezpieczonego – w zakresie całej umowy;
  - 7) z końcem okresu rozliczeniowego, w którym przestałeś być abonentem sieci Orange, w tym w przypadku cesji;
  - 8) z końcem okresu rozliczeniowego w którym przynajmniej jeden z ubezpieczonych ukończył 18 lat;
  - 9) z bezskutecznym upływem terminu na wyrażenie zgody przez rodzica, opiekuna prawnego ubezpieczonego na przejęcie Twoich praw i obowiązków w przypadku Twojej śmierci – zgodnie z § 9 ust. 8;
  - 10) z końcem okresu rozliczeniowego, w którym umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych na korzystanie z usług operatora w mobilnej sieci Orange zostaje powiązana bezpośrednio z Twoją działalnością gospodarczą lub zawodową;
  - 11) z końcem okresu rozliczeniowego, w którym dokonałeś połączenia swoich kont u operatora;w zależności od tego, która z powyższych okoliczności zaistnieje jako pierwsza.

§ 6 Odstąpienie od umowy ubezpieczenia/wypowiedzenie umowy ubezpieczenia – kiedy możesz zrezygnować z umowy ubezpieczenia

1. Masz prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia. W przypadku, gdy umowę zawarliśmy za pomocą środków porozumiewania się na odległość (poprzez środki komunikacji elektronicznej lub poprzez rozmowę telefoniczną), termin na odstąpienie od umowy ubezpieczenia wynosi 30 dni od dnia, w którym poinformowaliśmy Cię o zawarciu umowy ubezpieczenia lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 Ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, jeżeli jest to termin późniejszy.
2. Możesz w każdym czasie wypowiedzieć umowę ubezpieczenia.
3. Oświadczenie o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia można złożyć:
  - 1) na infolinii ubezpieczyciela, pod numerem wskazanym na polisie lub
  - 2) e-mailem na adres wskazany na polisie lub
  - 3) pisemnie na adres wskazany na polisie.
4. Za dzień złożenia oświadczenia o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia przyjmujemy, najwcześniejszy z poniższych dni:
  - 1) dzień otrzymania oświadczenia;
  - 2) dzień wysłania oświadczenia e-mailem;
  - 3) w przypadku, gdy umowę zawarliśmy za pomocą środków porozumiewania się na odległość (poprzez środki komunikacji elektronicznej lub poprzez rozmowę telefoniczną) do zachowania terminu dla odstąpienia od umowy ubezpieczenia wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem.
5. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia jest skuteczne i ochrona ubezpieczeniowa wygasa w dniu, w którym złożyłeś odstąpienie od umowy ubezpieczenia, zgodnie z ust. 4.
6. Wypowiedzenie umowy ubezpieczenia jest skuteczne i ochrona ubezpieczeniowa wygasa z końcem okresu rozliczeniowego, w którym oświadczenie o wypowiedzeniu złożyłeś, zgodnie z ust. 4.
7. Treść oświadczenia o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia powinna zawierać dane pozwalające na identyfikację osoby składającej oświadczenie.

§ 7 Składka ubezpieczeniowa – od czego zależy i kiedy ją opłacasz

1. Jako ubezpieczający masz obowiązek opłacić składkę. Składkę obliczamy za okres naszej ochrony, na podstawie taryfy składek obowiązującej w dniu złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia lub obowiązującej w dniu przedłużania ochrony na kolejny okres ubezpieczenia (przy zachowaniu postanowień § 5 ust. 3), a jej wysokość zależy od wybranego przez Ciebie wariantu.
2. Składka płatna jest w ratach. Wysokości rat składek określamy w polisie.
3. Raty składek masz obowiązek opłacić w terminie wskazanym przez operatora w treści faktury za usługi telekomunikacyjne za dany okres rozliczeniowy.
4. Z zastrzeżeniem ust. 5 poniżej nieopłacenie raty składki spowoduje wygaśnięcie umowy ubezpieczenia i okresu naszej odpowiedzialności z upływem okresu rozliczeniowego, za który zapłaciłeś ostatnią ratę składki.

- Jeśli nie zapłacisz raty składki w terminie, wezwiemy Cię do zapłaty raty składki w terminie wskazanym w wezwaniu do zapłaty. Brak zapłaty raty składki oznacza, że okres odpowiedzialności kończy się z upływem terminu wskazanego w wezwaniu, a umowę ubezpieczenia uważamy za rozwiązaną przez Ciebie z upływem terminu na zapłatę raty składki wskazanego w wezwaniu. W przypadku, o którym mowa w zdaniu poprzednim, raty składki wpłacone po terminie lub w niepełnej wysokości zwrócimy niezwłocznie na rachunek, z którego pochodziła wpłata lub inny zgodnie z Twoją dyspozycją.
- W przypadku kontynuacji okresu ubezpieczenia na kolejny 12-miesięczny okres odpowiedzialności, I ratę składki za kontynuowany okres odpowiedzialności należy zapłacić w terminie wskazanym przez operatora w treści faktury za usługi telekomunikacyjne za dany okres rozliczeniowy. Kontynuacja po upływie każdego kolejnych, następujących po sobie, 12-miesięcznych okresów odpowiedzialności wiąże się z ponownym naliczeniem wysokości składki zgodnie z taryfą obowiązującą na 30 dni przed dniem kontynuacji okresu ubezpieczenia, na pierwszy dzień kontynuowanego okresu odpowiedzialności.
- W przypadku, gdy ochrona ubezpieczeniowa zakończyła się przed upływem okresu, na jaki została udzielona, zwrócimy składkę za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Zwrot obliczany jest w terminach i na zasadach wskazanych w umowie ubezpieczenia, zgodnie z poniższą formułą:

$$\text{zwrot\_skladki} = S \cdot \frac{k}{n}$$

gdzie:

S – rata składki brutto zapłacona zgodnie z taryfą składek

k – liczba dni niewykorzystanego okresu odpowiedzialności, za które została zapłacona rata składki

n – liczba dni okresu odpowiedzialności, za które została zapłacona rata składki

§ 8 Suma ubezpieczenia i limity świadczeń – czym są i jak działają

- Suma ubezpieczenia to maksymalna kwota, jaką możemy wypłacić z danego ubezpieczenia.
- Za każdym razem, gdy wypłacimy świadczenie ubezpieczeniowe, suma ubezpieczenia pomniejsza się o wypłaconą kwotę, aż do jej wyczerpania, z zastrzeżeniem ust. 4. Tak samo zrealizowane świadczenia assistance i świadczenia hejt w sieci pomniejszają dostępne limity świadczeń, aż do ich wyczerpania. Suma ubezpieczenia i dostępne limity świadczeń odnawiają się w przypadku kontynuacji umowy ubezpieczenia na kolejny okres odpowiedzialności, zgodnie z § 5 ust. 3.
- Wysokość sum ubezpieczenia wskazujemy w polisie i dotyczą one odrębnie każdego ubezpieczonego objętego ochroną w danym zakresie. Limity świadczeń wskazujemy w OWU.
- Świadczenia:
  - ryczałt za niezdolność do nauki ubezpieczonego, trwającej dłużej niż 14 dni;
  - dieta szpitalna ubezpieczonego oraz
  - dieta z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19);
 są ograniczone i można z każdego z nich skorzystać wyłącznie jeden raz w trakcie trwania umowy ubezpieczenia, niezależnie od wykorzystanej sumy ubezpieczenia. Limity świadczeń odnawiają się w przypadku kontynuacji umowy ubezpieczenia na kolejny okres odpowiedzialności, zgodnie z § 5 ust. 3.
- Kwotę świadczenia z tytułu:
  - diety szpitalnej ubezpieczonego podajemy w polisie; sumę ubezpieczenia z tytułu diety szpitalnej stanowi iloczyn 60 dni i kwoty dziennej diety z tytułu hospitalizacji w związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym;
  - diety szpitalnej z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19) podajemy w polisie; sumę ubezpieczenia z tytułu diety szpitalnej z powodu choroby stanowi iloczyn 60 dni i kwoty dziennej diety z tytułu hospitalizacji w związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym;
  - pobytu ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu podajemy w polisie; sumę ubezpieczenia z tytułu pobytu w szpitalu w wyniku wypadku ubezpieczeniowego stanowi iloczyn 14 dni i kwoty dziennego świadczenia z tytułu pobytu w szpitalu w związku z wypadkiem ubezpieczeniowym;
  - pobytu ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu podczas wycieczki szkolnej podajemy w polisie; sumę ubezpieczenia z tytułu pobytu w szpitalu w wyniku wypadku ubezpieczeniowego stanowi iloczyn 14 dni i kwoty dziennego świadczenia z tytułu pobytu w szpitalu w związku z wypadkiem ubezpieczeniowym doznany podczas wycieczki szkolnej;
  - ryczałtu za niezdolność do nauki ubezpieczonego trwającej dłużej niż 14 dni, podajemy w polisie; sumę ubezpieczenia z tytułu ryczałtu za niezdolność do nauki trwającą dłużej niż 14 dni stanowi iloczyn 180 dni i kwoty dziennego ryczałtu za niezdolność do nauki trwającą dłużej niż 14 dni.
- Sumy ubezpieczenia, limity naszej ochrony, limity świadczeń prezentujemy w poniższej tabeli nr 5:

 Tabela nr 5

Zakres ubezpieczenia	Sumy ubezpieczenia/ Limity świadczeń	
	Wariant standard	Wariant premium
Świadczenia w razie śmierci		
Śmierć ubezpieczonego	60 000 zł	120 000 zł
Śmierć ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej	120 000 zł	240 000 zł
Śmierć ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej	90 000 zł	180 000 zł
Śmierć ubezpieczonego w wyniku wypadku komunikacyjnego	60 000 zł	120 000 zł
Śmierć ubezpieczonego z powodu nowotworu złośliwego	7 000 zł	15 000 zł
Śmierć ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca	7 000 zł	15 000 zł
Śmierć rodzica lub opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku	7 000 zł	15 000 zł

Zakres ubezpieczenia	Sumy ubezpieczenia/ Limity świadczeń	
	Wariant standard	Wariant premium
Uprawianie sportów: amatorskie, wyczynowe oraz zawodowe	Tak	Tak

Świadczenia w wyniku wypadku ubezpieczeniowego na terenie placówki oświatowej i poza nią

Uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego	Maksymalna kwota świadczenia	60 000 zł	120 000 zł
	1% uszczerbku na zdrowiu	600 zł	1 200 zł
Odmrożenie, oparzenie ubezpieczonego	1% uszczerbku na zdrowiu	600 zł	1 200 zł
	Maksymalna kwota świadczenia	12 000 zł	24 000 zł
Pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu (hospitalizacja musi trwać min. 2 dni); Świadczenie wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji; max. okres za jaki należne jest świadczenie to 14 dni		1 800 zł / 1 dzień	3 600 zł / 1 dzień
Pogryzienie, pokąsanie, ukąszenie ubezpieczonego (pobyt na SOR lub w szpitalu) Jednorazowe świadczenie		6 000 zł	12 000 zł
Zatrucie gazami lub chemikaliami, porażenie prądem, piorunem ubezpieczonego (hospitalizacja) Jednorazowe świadczenie		3 000 zł	6 000 zł
Wystąpienie innego zdarzenia dotyczącego ubezpieczonego, które wymaga interwencji lekarskiej w placówce medycznej (np. skaleczenie, skręcenie nieskutkujące uszczerbkiem na zdrowiu) Jednorazowe świadczenie		300 zł	600 zł
Dieta szpitalna ubezpieczonego (hospitalizacja musi trwać min. 2 dni) Świadczenie wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji; max. okres za jaki należne jest świadczenie to 60 dni		220 zł / 1 dzień	250 zł / 1 dzień
Ryczałt za niezdolność do nauki ubezpieczonego trwającej dłużej niż 14 dni Świadczenie wypłacane jest za każdy dzień niezdolności do nauki; max. okres za jaki należne jest świadczenie to 180 dni		120 zł / 1 dzień	240 zł / 1 dzień
Zwrot kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych (limit na ząb 200 zł) oraz zwrot kosztów nabycia nowych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych (łącznie limit 300 zł)		Do 15 000 zł	Do 30 000 zł
Zwrot kosztów leczenia ubezpieczonego (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji. W przypadku świadczenia z tytułu ukąszenia przez kleszcza zakres obejmuje: 1) z tytułu zdiagnozowania boreliozy – jednorazowe świadczenie w wysokości 1000 zł; 2) zwrot kosztów: a) wizyty u lekarza w celu usunięcia wkłutego kleszcza do wysokości 150 zł, b) badań diagnostycznych, których celem jest potwierdzenie lub wykluczenie zakażenia boreliozą, zaleconych przez lekarza po ugryzieniu przez kleszcza do wysokości 150 zł, c) antybiotyku w celu leczenia boreliozy do 200 zł.		Do 6 000 zł	Do 12 000 zł
Zwrot kosztów dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (ubezpieczonego)		Do 15 000 zł	Do 30 000 zł

Świadczenia z tytułu wypadku ubezpieczeniowego podczas wycieczki szkolnej – świadczenie wypłacane w wyższej wysokości, jeśli zdarzenie miało miejsce podczas wycieczki szkolnej

Uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego	1% uszczerbku na zdrowiu	900 zł	1 800 zł
	Maksymalna kwota świadczenia	90 000 zł	180 000 zł
Odmrożenie, oparzenie ubezpieczonego	1% uszczerbku na zdrowiu	900 zł	1 800 zł
	Maksymalna kwota świadczenia	18 000 zł	36 000 zł
Pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu (hospitalizacja musi trwać min. 2 dni) Świadczenie wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji; max. okres za jaki należne jest świadczenie to 14 dni		2 700 zł / 1 dzień	5 400 zł / 1 dzień
Pogryzienie, pokąsanie, ukąszenie ubezpieczonego (pobyt na SOR lub w szpitalu) Jednorazowe świadczenie		9 000 zł	18 000 zł

Świadczenia w razie choroby

Dieta szpitalna z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19) (hospitalizacja musi trwać min. 2 dni). Świadczenie wypłacane jest od 1. dnia hospitalizacji, za każdy dzień hospitalizacji; max. okres za jaki należne jest świadczenie to 60 dni		300 zł / 1 dzień	300 zł / 1 dzień
Wystąpienie sepsy u ubezpieczonego Jednorazowe świadczenie		6 000 zł	12 000 zł

Zakres ubezpieczenia	Sumy ubezpieczenia/ Limity świadczeń		
	Wariant standard	Wariant premium	
Świadczenia assistance w razie nieszczęśliwego wypadku			
Assistance (limit przystępujący na cały okres odpowiedzialności)	Organizacja i pokrycie kosztów jednej wizyty lekarskiej	tak	tak
	Organizacja i pokrycie kosztów jednej wizyty pielęgniarki		
	Organizacja i pokrycie kosztów jednej dostawy leków		
	Organizacja i pokrycie kosztów opieki domowej po min. 7 dniowej hospitalizacji w wyniku wypadku; max czas opieki 96 godzin		
	Organizacja i pokrycie kosztów jednego transportu medycznego z miejsca pobytu do placówki medycznej w związku z wypadkiem		
	Korepetycje indywidualne w przypadku niemożliwość uczęszczania na lekcje nieprzerwalnie przez 7 dni (limit 10 godzin dziennie na zdarzenie)		
	Infolinia medyczna (informacje medyczne, informacje o badaniach, lekach)		
Hejt w sieci			
Pomoc informatyczna w zakresie bezpieczeństwa na portalach społecznościowych, włamania na konto na portalu społecznościowym	4 zdarzenia w trakcie trwania naszej ochrony	tak	tak
Pomoc psychologiczna za pomocą konsultacji psychologicznych	2 zdarzenia w trakcie trwania naszej ochrony (czas jednej konsultacji max. 1 godzina)		
pomoc prawna	Bez limitu		

§ 9 Obowiązki Twoje lub ubezpieczonego – co należy do zadań Twoich lub ubezpieczonego

- Na Tobie spoczywają następujące obowiązki:
  - gdy składasz wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia, podajesz do naszej wiadomości wszystkie znane Tobie okoliczności, o które pytamy przed zawarciem umowy ubezpieczenia. Jeżeli zawierasz umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na nim i obejmuje dodatkowo okoliczności jemu znane; w razie zawarcia przez nas umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważamy za nieistotne;
  - w czasie trwania umowy ubezpieczenia niezwłocznie informujesz nas Ty lub ubezpieczony o każdej zmianie okoliczności, o których mowa w pkt 1), podanych przy zawieraniu umowy ubezpieczenia;
  - po zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego należy:
    - postępować zgodnie z postanowieniami § 11,
    - współdziałać z nami i Centrum Pomocy w toku czynności, które zmierzają do ustalenia zasadności i wysokości świadczenia.
- Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarliśmy na cudzy rachunek, obowiązki, o jakich mówimy w ust. 1, spoczywają również na ubezpieczonym, jeżeli wiedział, że umowę ubezpieczenia zawarliśmy na jego rachunek.
- Ubezpieczony ma obowiązek poddać się na naszą prośbę, zgodnie z § 12 ust. 8, badaniom diagnostycznym i lekarskim.
- Na ubezpieczonym spoczywają ponadto obowiązki wynikające z § 11.
- Nie ponosimy odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ust. 1 pkt 1) nie zostały podane do naszej wiadomości. Jeżeli do naruszenia postanowień ust. 1 pkt 1) doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości, przyjmujemy, że zdarzenie ubezpieczeniowe przewidziane umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzednim.
- w razie niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez Ciebie ww. obowiązków, możemy odmówić wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego, bądź dokonać jego zmniejszenia, jeżeli miało to wpływ na powstanie lub zwiększenie się zdarzenia ubezpieczeniowego.
- Masz obowiązek zapłacić składkę ubezpieczeniową.
- W przypadku braku pełnoletnich ubezpieczonych, Twoje prawa i obowiązki może przejąć rodzic, opiekun prawny ubezpieczonego, jeżeli w ciągu 30 dni od Twojej śmierci wyrazi na to pisemną zgodę. Jeżeli zawrzesz umowę ubezpieczenia na cudzy rachunek na ubezpieczonego lub jego rodzica, opiekuna prawnego mogą przejść tylko Twoje prawa i obowiązki niewynikające z prawa do świadczenia ubezpieczeniowego.
- Wyrażenie zgody, o jakiej mowa w ust. 8, powinno nastąpić poprzez złożenie nam pisemnego oświadczenia. Jeśli wskazane w ust. 8 osoby nie wyrażą w terminie 30 dni od Twojej śmierci zgody na przejęcie Twoich praw i obowiązków, nasza ochrona kończy się z bezskutecznym upływem tego terminu.

§ 10 Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności – w jakich sytuacjach nasze ubezpieczenie nie działa

- Nie wypłacimy świadczenia ubezpieczeniowego ani nie zorganizujemy świadczeń **assistance**, świadczeń **hejt w sieci**, jeśli zdarzenie wystąpi wskutek:
  - umyślnego działania ubezpieczonego;
  - leczenia eksperymentalnego i niepotwierdzonego badaniami;
  - zabiegów ze wskazań estetycznych, za wyjątkiem leczenia następstwa nieszczęśliwego wypadku;

- 4) zakażenia wirusem HIV;
  - 5) nieprzestrzegania zaleceń lekarza prowadzącego leczenie;
  - 6) użycia biologicznych lub chemicznych materiałów, substancji lub składników w celu spowodowania zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego;
  - 7) działania energii jądrowej, skażenia radioaktywnego, napromieniowania radioaktywnego, działania promieni laserowych i maserowych, pola magnetycznego i elektromagnetycznego, azbestu, broni masowego rażenia;
  - 8) działań wojennych, stanu wojennego, wojny domowej, stanu wyjątkowego, rewolucji, powstania, zamieszek, rozruchów, buntów, sabotażu, aktów terroryzmu, posiadania lub użycia materiałów wybuchowych;
  - 9) patologiczne, marszowe złamania kości ubezpieczonego.
2. Nie wypłacimy świadczenia ubezpieczeniowego ani nie zorganizujemy świadczeń assistance, świadczeń hejt w sieci, jeśli dane zdarzenie powstanie bezpośrednio z powodu tego, iż ubezpieczony lub osoba, pod której nadzorem/opieką on się znajduje w chwili zaistnienia zdarzenia ubezpieczeniowego:
    - 1) będzie w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości w rozumieniu przepisów o wychowaniu w trzeźwości o przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
    - 2) będzie w stanie po użyciu środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii, albo po użyciu środków dopingujących;
    - 3) będzie w stanie po użyciu lekarstw lub innych środków, które ograniczają świadomość – chyba że zażyje je w celach medycznych i po zaleceniu lekarza;
    - 4) weźmie udział w nielegalnych strajkach;
    - 5) będzie przebywać na obszarach, na których obowiązuje zakaz poruszania się bądź zakaz korzystania z nich (np. akweny, szlaki turystyczne, trasy zjazdowe);
    - 6) będzie usiłował popełnić lub popełni przestępstwo;
    - 7) będzie usiłował popełnić lub popełni samobójstwo, umyślnie dokona samookaleczenia lub ciało ubezpieczonego zostanie uszkodzone na jego prośbę;
    - 8) będzie prowadzić, kierować lub użytkować pojazd mechaniczny lub inny pojazd, sprzęt, maszynę bez wymaganych uprawnień albo będzie prowadzić pojazd niedopuszczony do ruchu drogowego zgodnie z obowiązującymi przepisami;
    - 9) weźmie udział w locie – poza koncesjonowanymi liniami lotniczymi – jako pilot, członek załogi lub pasażer samolotu;
    - 10) ma zdiagnozowaną chorobę psychiczną lub choruje na alkoholizm;
    - 11) będzie wyczynowo lub zawodowo uprawiać sporty wyłączone z naszej ochrony postanowieniami niniejszego paragrafu;
    - 12) będzie uprawiać sporty ekstremalne;
    - 13) będzie uprawiać: sporty powietrzne, wingsuiting, bouldering (buldering), speedflying, speedriding, sporty obronne z użyciem broni palnej lub pneumatycznej;
    - 14) będzie uprawiać sporty bez uprawnień, jakie są wymagane przepisami prawa lub w miejscu niedostępnym dla takiej aktywności, w miejscu, w którym taka aktywność fizyczna jest zabroniona;
    - 15) weźmie udział w bójkach, z wyjątkiem działania w obronie koniecznej, udokumentowanego raportem policyjnym; chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego.
  3. Nie odpowiadamy za zdarzenia powstałe w następstwie wypadku ubezpieczeniowego lub w związku z konsekwencjami wypadków, które zaszły przed rozpoczęciem naszej ochrony.
  4. Nie odpowiadamy za zdarzenia powstałe w następstwie lub w związku z wadami wrodzonymi i ich następstwami (za wyjątkiem ryzyka śmierć ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca).
  5. Ubezpieczenie nie obejmuje zadośćuczynienia za doznany ból, cierpienia fizyczne ani moralne.
  6. Za nieszczęśliwy wypadek nie uważamy zdarzeń, które zostały spowodowane przez procesy wewnątrz ludzkiego organizmu: zawał serca, krwotok, udar mózgu, nagłe zatrzymanie krążenia, długotrwałe działanie stresu, a także omdlenia, zasłabnięcia, ataku epilepsji oraz zatrucia w wyniku świadomego spożycia substancji szkodliwych.
  7. Ponadto nie odpowiadamy za:
    - 1) następstwa chorób lub stanów chorobowych, nawet takich, które występują nagle lub zostały ujawnione dopiero w następstwie nieszczęśliwego wypadku lub stanowiących przyczynę zajścia nieszczęśliwego wypadku, przy czym wyłączenie to nie dotyczy następstw obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
    - 2) fakt wystąpienia chorób lub stanów chorobowych, nawet takich, które występują nagle lub zostały ujawnione dopiero w następstwie nieszczęśliwego wypadku lub stanowiących przyczynę zajścia nieszczęśliwego wypadku;
    - 3) pobyt w szpitalu w celach diagnostycznych;
    - 4) za koszty leczenia, rehabilitacji, a także koszty leczenia stomatologicznego poniesione poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
  8. W przypadku świadczenia z tytułu **śmierci ubezpieczonego w wyniku wypadku komunikacyjnego**, nie ponosimy odpowiedzialności za śmierć ubezpieczonego, jeśli przyczyną śmierci był jego udział w zawodach sportowych: lotniczych, motorowych lub motorowodnych.
  9. W przypadku **diety szpitalnej z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19)**, nie ponosimy odpowiedzialności za hospitalizację ubezpieczonego związaną z planowym leczeniem choroby, która została rozpoznana w okresie ubezpieczenia.
  10. Ponadto w zakresie ubezpieczenia **zwrot kosztów leczenia i rehabilitacji (w tym za operacje chirurgiczne)**, w zakresie **zwrotu kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych oraz zwrotu kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz zwrotu kosztów nabycia okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych** nie ponosimy odpowiedzialności za koszty związane:
    - 1) z działaniami podjętymi bez konsultacji z lekarzem, jak również w przypadku, jeśli ubezpieczony nie zastosuje się do zaleceń lekarza lub fizjoterapeuty;
    - 2) związane z profilaktycznymi zabiegami stomatologicznymi, paradontozą, usunięciem kamienia nazębnego, plombami;
    - 3) zakupu implantów i implantacji.
  11. Ponadto w zakresie ubezpieczenia **diety szpitalnej ubezpieczonego** nie ponosimy odpowiedzialności, jeżeli hospitalizacja nastąpiła na skutek lub w bezpośrednim związku z:
    - 1) planowanym przed rozpoczęciem ochrony pobytem ubezpieczonego w szpitalu w związku z zabiegiem medycznym, operacją, zabiegami rehabilitacyjnymi lub diagnostycznymi, rekonwalescencją;
    - 2) poddaniem się przez ubezpieczonego zabiegom chirurgii plastycznej, z wyjątkiem leczenia następstw nieszczęśliwego wypadku.
  12. Ponadto nie pokrywamy kosztów dojazdów do placówek medycznych przez ubezpieczonego za wyjątkiem transportu medycznego w ramach ubezpieczenia assistance, kosztów poniesionych w związku z uzyskaniem dokumentacji medycznej.
  13. Zakres **świadczeń assistance w związku z nieszczęśliwym wypadkiem ubezpieczonego** nie obejmuje:
    - 1) zdarzeń, które wystąpiły poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
    - 2) kosztów poniesionych przez ubezpieczonego bez uprzedniego powiadomienia i uzyskania zezwolenia Centrum Pomocy, nawet gdy koszty te mieszczą się w granicach limitów odpowiedzialności, chyba że brak powiadomienia i uzyskania zezwolenia Centrum Pomocy nastąpił z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego;
    - 3) kosztów transportu leków nieprzepisanych przez lekarza prowadzącego leczenie;

- 4) będących następstwem katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagłe zmiany temperatury, powódzie, huragany, pożary, wybuchy, wyładowania atmosferyczne).
14. W ramach pomocy informatycznej (**hejt w sieci**) zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje również kosztów będących następstwem:
  - 1) zewnętrznego lub wewnętrznego uszkodzenia lub zniszczenia urządzenia;
  - 2) uszkodzenia lub zniszczenia urządzenia wywołanego przez złośliwe oprogramowanie oraz oprogramowanie nielegalne;
  - 3) katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagłe zmiany temperatury, powódzie, huragany, pożary, wybuchy, wyładowania atmosferyczne).
15. W ramach pomocy psychologicznej i prawnej (**hejt w sieci**) zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje również zdarzeń:
  - 1) pozostających w związku ze sporami zaistniałymi pomiędzy ubezpieczonym, ubezpieczającym a ubezpieczycielem.
  - 2) powstałych wskutek publikacji materiału przez osoby bliskie ubezpieczonego;
  - 3) powstałych wskutek publikacji materiału, która rozpoczęła się przed okresem naszej ochrony;
  - 4) powstałych wskutek publikacji materiału, który jest merytorycznie poprawny (nie dotyczy sytuacji polegającej na opublikowaniu i/lub rozpowszechnianiu informacji prywatnych bez uzyskania zgody ubezpieczonego);
  - 5) powstałych w ramach rejestracji przez ubezpieczonego w witrynach mających na celu promowanie przemocy, pornografii lub dyskryminacji albo nieprzestrzegających praw człowieka i zasad przyzwoitości;
  - 6) powstałych za pośrednictwem komunikatora (czatu) lub poczty elektronicznej, jeśli nie są one publicznie dostępne;
  - 7) powstałych w ramach korzystania w prywatnych pokojach rozmów, grup dyskusyjnych lub w innych strefach chronionych przed nieuprawnionym dostępem;
  - 8) powstałych w innych mediach niż blog, forum dyskusyjne, media społecznościowe lub witryna internetowa;
  - 9) będących następstwem katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagłe zmiany temperatury, powódzie, huragany, pożary, wybuchy, wyładowania atmosferyczne).

§ 11 Jak i kiedy zgłosić zdarzenie ubezpieczeniowe

1. Jeśli zajdzie zdarzenie ubezpieczeniowe, należy **w ciągu 7 dni** od zdarzenia lub uzyskania o nim wiadomości poinformować nas o tym fakcie i przedstawić opis okoliczności zajścia zdarzenia, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Jeśli zajdzie zdarzenie ubezpieczeniowe uprawniające do świadczeń **assistance** lub **hejt w sieci**, należy **w ciągu 48 godzin** od zdarzenia lub uzyskania o nim wiadomości powiadomić telefonicznie **Centrum Pomocy** (adres, numer telefonu podany jest w umowie ubezpieczenia) i podać wszelkie dostępne informacje potrzebne do udzielania pomocy, opis zdarzenia objętego ochroną, rodzaj potrzebnej pomocy, numer telefonu do ubezpieczonego. Dodatkowo, na wniosek Centrum Pomocy, ubezpieczony zobowiązany jest przedstawić zaświadczenia medyczne, skierowania, zwolnienia lekarskie, inne dokumenty medyczne, recepty oraz kopie imiennych rachunków lub faktur wraz z dowodami ich zapłaty.
3. Zawiadomienie o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego może zgłosić ubezpieczony lub inna osoba. Zawiadomienie o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego (poza świadczeniami assistance i hejt w sieci) można dokonać: u nas: na stronie internetowej pod adresem www.tueuropa.pl;
4. Każde zdarzenie nasuwające podejrzenie popełnienia przestępstwa należy zgłosić na policji w ciągu 48 godzin od zdarzenia lub od momentu, kiedy ubezpieczony dowiedział się o zajściu zdarzenia; jeśli zdarzenie zaszło poza granicami RP, należy powiadomić o tym miejscową policję lub inne właściwe organy ścigania.
5. Po zgłoszeniu zdarzenia ubezpieczeniowego należy postępować zgodnie z udzielonymi wskazówkami i współdziałać z nami w toku czynności zmierzających do ustalenia zasadności roszczenia i rozmiaru szkody, udzielić nam niezbędnych pełnomocnictw, a także udzielić nam pomocy w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych przeciwko sprawcy szkody.
6. W przypadku powstania zdarzenia ubezpieczeniowego w zakresie **następstw wypadku ubezpieczeniowego (nieszczęśliwego wypadku, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, uszkodzeń ciała spowodowanych omdleniem albo napadem padaczki) lub w przypadku ugryzienia przez kleszcza, odmrożenia i oparzenia, wypadku komunikacyjnego, wstrząśnienia lub podejrzenia wstrząśnienia mózgu, zatrucia gazami lub chemikaliami, porażenia prądem, piorunem, innego zdarzenia dotyczącego ubezpieczonego, które wymaga interwencji lekarskiej w placówce medycznej, wystąpienia sepsy u ubezpieczonego, pogryzienia, pokąsania, ukąszenia ubezpieczonego, uszczerbku na zdrowiu ubezpieczonego, należy:**
  - 1) niezwłocznie uzyskać pomoc lekarską i poddać się leczeniu zgodnie z zaleceniami lekarza;
  - 2) zwolnić lekarzy i zakłady opieki zdrowotnej z zachowania tajemnicy lekarskiej na naszą rzecz;
  - 3) po zakończeniu leczenia i rehabilitacji dostarczyć nam dokumentację medyczną niezbędną do ustalenia okoliczności i przyczyn zdarzenia ubezpieczeniowego, zasadności i wysokości świadczenia, w tym dokumentację:
    - a) stwierdzającą przyczyny i zakres udzielonej pomocy medycznej,
    - b) potwierdzającą doznanie przez ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu, rodzaj i rozległość obrażeń i ich skutki, wyniki badań lekarskich;
  - 4) dostarczyć nam raporty policyjne z miejsca zdarzenia lub zeznania świadków zdarzenia, jeżeli zostały sporządzone.
7. W przypadku **śmierci ubezpieczonego, śmierci ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej, śmierci ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej, śmierci ubezpieczonego w wypadku komunikacyjnym, śmierci ubezpieczonego z powodu nowotworu złośliwego, śmierci ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca, śmierci rodzica lub opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku** dostarczyć nam:
  - 1) odpis aktu zgonu;
  - 2) dokument potwierdzający tożsamość – jeśli uprawniony jest wyznaczony imiennie; jeśli nie ma wyznaczonego imiennie uprawnionego, członka rodziny, który występuje o wypłatę pieniędzy z ubezpieczenia, powinien okazać dokument, który potwierdza pokrewieństwo lub powinowactwo z ubezpieczonym;
  - 3) dokumentację medyczną potwierdzającą przyczynę zgonu lub kartę zgonu;
  - 4) dokumenty stwierdzające okoliczności zgonu (np. informacja policji lub prokuratury), jeśli zostały sporządzone;
  - 5) potwierdzenie przez placówkę szkolną, że zgon nastąpił na terenie placówki szkolnej, o ile dotyczy.
8. W przypadku powstania zdarzenia ubezpieczeniowego w zakresie **następstw nieszczęśliwego wypadku**, należy dostarczyć dokumentację stwierdzającą przyczyny i zakres udzielonej pomocy medycznej w związku z nieszczęśliwym wypadkiem oraz dostarczyć raporty policyjne z miejsca zdarzenia lub zeznania świadków zdarzenia, jeżeli zostały sporządzone.
9. W przypadku **pobytu ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem lub podejrzeniem wstrząśnienia mózgu, diety szpitalnej ubezpieczonego, diety szpitalnej z powodu choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19), pogryzienia, pokąsania, ukąszenia, oparzenia i odmrożenia, zatrucia gazami i produktami chemicznymi, porażenia prądem lub piorunem, wystąpienia sepsy u ubezpieczonego** należy dostarczyć nam kartę informacyjną leczenia szpitalnego.

10. W celu zwrotu **kosztów nabycia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, zwrotu kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych, kosztów nabycia lub naprawy okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych** ubezpieczonego oraz ubezpieczenia **zwrotu kosztów leczenia ubezpieczonego (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji** ubezpieczonego należy dostarczyć nam:
  - 1) kopię imiennych rachunków lub faktur VAT dokumentujących poniesione koszty oraz dowody ich zapłaty;
  - 2) dokumentację medyczną z której wynika zalecenie lekarza w zakresie konieczności korzystania z przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych np. kopie skierowań lub zaleceń lekarza, oraz z której wynika koniecznych poniesienia kosztów lub dokumentację medyczną z odbytej wizyty u lekarza podczas której dokonano usunięcia kleszcza, zawierającą skierowanie na badania diagnostyczne lub zalecenie antybiotykoterapii.
11. W celu zwrotu **kosztów dostosowania miejsca zamieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (ubezpieczonego)**, należy dostarczyć nam:
  - 1) dokumenty potwierdzające niepełnosprawność ubezpieczonego w związku z wypadkiem ubezpieczeniowym, jakiemu uległ ubezpieczony;
  - 2) kopię imiennych rachunków lub faktur VAT dokumentujących poniesione koszty oraz dowody ich zapłaty;
  - 3) zgodę właściciela nieruchomości na przebudowę/ dostosowanie do potrzeb osoby niepełnosprawnej.
12. W przypadku **niezdolności ubezpieczonego do nauki, trwającej dłużej niż 14 dni** dostarczyć do nas:
  - 1) zaświadczenie lekarskie/ wydruk zaświadczenia lekarskiego potwierdzające okres niezdolności do nauki;
  - 2) zaświadczenie ze szkoły potwierdzające nieobecność na zajęciach lekcyjnych.
13. W razie naruszenia z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa obowiązków określonych w ust. 1-5 w zakresie powiadomienia nas o zdarzeniu, możemy zmniejszyć świadczenie ubezpieczeniowe, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia rozmiaru skutków zdarzenia ubezpieczeniowego lub uniemożliwiło ustalenie okoliczności i skutków zdarzenia ubezpieczeniowego. Skutki braku zawiadomienia nas o zdarzeniu nie nastąpią, jeżeli w terminie wyznaczonym do zawiadomienia otrzymamy wiadomość o okolicznościach, które należało podać do naszej wiadomości.
14. Jako zgłaszający roszczenie masz także obowiązek dostarczyć inne dokumenty, o które my wystąpimy, a które okażą się niezbędne do rozpatrzenia roszczenia o wypłatę świadczenia ubezpieczeniowego.
15. Zastrzegamy sobie prawo do weryfikacji przedłożonych dokumentów związanych z ustaleniem naszej odpowiedzialności.

§ 12 Czynności podejmowane przez nas w razie powstania zdarzenia ubezpieczeniowego oraz realizacja świadczenia ubezpieczeniowego

1. Po otrzymaniu przez nas zawiadomienia o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego, prowadzimy postępowanie, które ma ustalić, co dokładnie zaszło, czy ubezpieczenie obejmuje dane zdarzenie, jaka pomoc jest potrzebna i czy możemy wypłacić pieniądze z ubezpieczenia, z zastrzeżeniem ust. 20. Dodatkowo w terminie 7 dni od otrzymania zawiadomienia o zajściu zdarzenia informujemy o jego otrzymaniu Ciebie oraz ubezpieczonego (rodzica/opiekuna prawnego) uprawnionego – jeżeli nie są osobami zgłaszającymi zdarzenie ubezpieczeniowe, a także informujemy zgłaszającego, jakich jeszcze potrzebujemy dokumentów.
2. Wypłacamy świadczenie ubezpieczeniowe w terminie do 30 dni od dnia, kiedy otrzymamy zgłoszenie o danym zdarzeniu. Jeśli nie wypłacimy pieniędzy w tym terminie, zawiadomimy zgłaszającego o przyczynach braku wypłaty świadczenia lub braku udzielenia pomocy.
3. Jeśli mamy wątpliwości co do słuszności wypłaty całości świadczenia bądź jego części, do czasu, kiedy wyjaśnimy istotne okoliczności, wypłacimy jedynie bezsporną część świadczenia ubezpieczeniowego. Zrobimy to w terminie do 30 dni od daty otrzymania zgłoszenia szkody. Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia naszej odpowiedzialności albo wysokości wypłaty z ubezpieczenia okazało się niemożliwe, wówczas rozpatrywanie szkody powinniśmy zamknąć w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe.
4. Jeśli uznamy, że ubezpieczonemu przysługuje w danej sytuacji ograniczony zakres naszej pomocy lub mniejsza wypłata z ubezpieczenia albo świadczenie ubezpieczeniowe nie przysługuje, informujemy o tym osobę zgłaszającą szkodę. Wskazujemy też okoliczności oraz podstawę prawną, która uzasadnia nasze stanowisko.
5. Brak kompletnej dokumentacji niezbędnej do wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego, uniemożliwiającej ustalenie prawa do otrzymania świadczenia ubezpieczeniowego lub wysokości świadczenia ubezpieczeniowego stanowi podstawę do wstrzymania wypłaty świadczenia do czasu uzupełnienia tej dokumentacji lub podstawę do odmowy wypłaty świadczenia w przypadku nieuzupełnienia dokumentacji.
6. Wypłacamy pieniądze z ubezpieczenia w złotych polskich. Jeśli świadczenie przysługuje, przekazujemy informację o wypłacie świadczenia uprawnionemu lub ubezpieczonemu, w zależności od tego, komu jest wypłacane świadczenie.
7. Jeżeli ubezpieczony zrzeknie się praw, które mu przysługują do osób trzecich z tytułu wyrządzonych szkód i robi to bez naszej zgody, możemy odmówić wypłaty całości lub części pieniędzy z ubezpieczenia. Możemy też zażądać zwrotu wypłaconych już pieniędzy.
8. W celu potwierdzenia stanu zdrowia ubezpieczonego możemy poprosić ubezpieczonego, aby poddał się na nasz koszt badaniom diagnostycznym i lekarskim, z wyłączeniem badań genetycznych.
9. Zasadność i wysokość świadczenia ustalamy na podstawie dokumentów wskazanych w § 11, chyba że uprawniony lub ubezpieczony jest osobą, która takich dokumentów nie posiada i na podstawie przepisów powszechnie obowiązującego prawa polskiego nie może ich uzyskać. W takiej sytuacji uprawniony ma obowiązek poinformować nas o wiadomych sobie okolicznościach zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego.
10. Na podstawie dokumentów, o których mowa w ust. 9 i po ustaleniu związku przyczynowo – skutkowego pomiędzy przyczyną zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego i zdarzeniem, ustalamy rodzaj i wysokość świadczenia, z zastrzeżeniem ust. 20-21.
11. Przy ustaleniu wysokości świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu nie uwzględniamy rodzaju pracy lub innych czynności wykonywanych przez ubezpieczonego.
12. Zasady opodatkowania świadczeń należnych uprawnionemu na mocy niniejszych OWU regulują przepisy o podatku dochodowym od osób prawnych lub osób fizycznych obowiązujące na dzień zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego.
13. W metodach kalkulacji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nie ma czynników, które mogą mieć wpływ na zmianę wysokości świadczeń ubezpieczeniowych.
14. Świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy ubezpieczonemu, a jeżeli nie jest osobą pełnoletnią – rodzicowi lub opiekunowi prawnemu ubezpieczonego. Jeżeli ubezpieczony umrze przed wypłatą należnego ubezpieczonemu świadczenia ubezpieczeniowego zgodnie z OWU, niewypłacone ubezpieczonemu świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy uprawnionemu, z zastrzeżeniem ust. 15-16.
15. W przypadku śmierci ubezpieczonego, świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy uprawnionemu.
16. Świadczenie ubezpieczeniowe nie przysługuje uprawnionemu, który przyczynił się lub spowodował śmierć ubezpieczonego lub rodzica, opiekuna prawnego ubezpieczonego.

17. Mamy obowiązek udostępniać osobom, o których mowa w ust. 1, informacje i dokumenty gromadzone w celu ustalenia naszej odpowiedzialności, wysokości świadczenia ubezpieczeniowego i zasadności realizacji świadczenia w związku ze zgłoszoną szkodą. Osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez nas udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem.
18. Dodatkowo w ubezpieczeniu **uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego**:
  - 1) w przypadku doznania przez ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu w wyniku wypadku ubezpieczeniowego, procent uszczerbku na zdrowiu ustalimy, gdy ubezpieczony zakończy leczenie z uwzględnieniem zalecanej przez lekarza rehabilitacji, a w przypadku dłuższego leczenia – nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego. Późniejsza zmiana procentu uszczerbku na zdrowiu nie może być podstawą do zmiany wysokości świadczenia;
  - 2) w przypadku utraty lub uszkodzenia organu, narządu lub układu, których funkcje były już upośledzone w wyniku poprzednich uszczerbków na zdrowiu poniesionych przez ubezpieczonego lub w wyniku choroby, stopień uszczerbku na zdrowiu określimy jako różnicę między stopniem uszczerbku na zdrowiu właściwym dla danego organu, narządu lub układu po zajściu wypadku ubezpieczeniowego, a stopniem uszczerbku istniejącym odpowiednio przed wypadkiem ubezpieczeniowym;
  - 3) jeżeli w wyniku wypadku ubezpieczeniowego, powstanie więcej niż jedno uszkodzenie ciała, na wysokość świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu składa się suma procentów uszczerbku na zdrowiu z tytułu każdego uszkodzenia ciała, nie więcej niż suma ubezpieczenia;
  - 4) jeżeli ubezpieczony otrzyma pieniądze z ubezpieczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu, a potem nastąpi śmierć ubezpieczonego nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia wypadku ubezpieczeniowego, który spowodował uszczerbek na zdrowiu ubezpieczonego, pomniejszyśmy uprawnionemu wypłatę świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego o kwotę, jaką wypłaciliśmy wcześniej ubezpieczonemu.
19. Dodatkowo w ubezpieczeniu **pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem mózgu, pobyt ubezpieczonego w szpitalu w związku ze wstrząśnięciem mózgu podczas wycieczki szkolnej, dieta szpitalna ubezpieczonego, dieta szpitalna z powody choroby ubezpieczonego (w tym Covid-19)**:
  - 1) następujące po sobie okresy hospitalizacji z powodu tego samego wypadku ubezpieczeniowego, sumujemy i traktujemy jako jedno zdarzenie ubezpieczeniowe;
  - 2) dziennego świadczenia nie wypłacamy za dni objęte przepustką w trakcie hospitalizacji.
20. W ubezpieczeniu **assistance, hejt w sieci**, Centrum Pomocy realizuje świadczenia, zgodnie z § 3 ust. 4 oraz § 3 ust. 30-31.
21. Podanie przez Ciebie lub osobę Ciebie reprezentującą, ubezpieczonego nieprawdziwych danych dotyczących okoliczności lub skutków zdarzenia lub uchylenie się od udzielenia wyjaśnień może powodować utratę prawa do wypłaty świadczenia, jeśli miało to wpływ na ustalenie odpowiedzialności lub jeżeli służyło wyłudzeniu świadczenia ubezpieczeniowego.
22. Jeśli wypłacimy pieniądze z ubezpieczenia w wysokości sumy ubezpieczenia lub w wysokości, która spłaci roszczenia osób uprawnionych, nie musimy dalej udzielać pomocy w tej sprawie.

§ 13 Reklamacje – jak je składać

1. Ty, ubezpieczony, uprawniony i spadkobierca posiadający interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności lub spełnieniu świadczenia z umowy ubezpieczenia macie prawo do składania reklamacji, zawierającej zastrzeżenia dotyczące świadczonego przez nas usług. Możecie je składać:
  - 1) elektronicznie – przez stronę www.tueuropa.pl;
  - 2) ustnie – telefonicznie pod numerem naszej infolinii albo osobiście z wykorzystaniem formularza zgłoszenia reklamacji dostępnego w naszej centrali lub każdej naszej jednostce obsługującej klientów;
  - 3) pisemnie – osobiście w naszej centrali lub w każdej naszej jednostce obsługującej klientów albo drogą pocztową na adres centrali; nasze aktualne dane teled adresowe znajdują się na stronie internetowej pod adresem: www.tueuropa.pl.
2. Nasze dane teled adresowe znajdują się na stronie www.tueuropa.pl. Na naszej stronie www.tueuropa.pl udostępniamy Zasady rozpatrywania reklamacji i skarg w Europa Ubezpieczenia oraz Formularz zgłoszenia reklamacji.
3. Jeśli nie uwzględnimy roszczenia Twojego, uprawnionego lub spadkobiercy w trybie rozpatrywania reklamacji lub nie wykonamy czynności, które wynikają z pozytywnie rozpatrzonej reklamacji we wskazanym terminie, macie prawo zwrócić się do Rzecznika Finansowego, aby:
  - 1) rozpatrzył sprawę lub
  - 2) przeprowadził tzw. pozasądowe postępowanie w sprawie rozwiązywania sporu między klientem a podmiotem rynku finansowego. Szczegóły i dane o podmiocie uprawnionym do przeprowadzania ww. postępowania znajdują się a stronie: <http://www.rf.gov.pl>.
4. W związku z tym, że przystąpiłeś do umowy elektronicznie (online), jeśli:
  - 1) Ty, ubezpieczony, uprawniony lub spadkobierca posiadający interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności lub spełnieniu świadczenia z umowy ubezpieczenia jesteście konsumentami;
  - 2) mieszkacie w Unii Europejskiej, Norwegii, Islandii, Liechtensteinie; możecie złożyć skargę do podmiotu uprawnionego do prowadzenia postępowań w sprawach pozasądowego rozwiązywania sporów konsumenckich przez europejską platformę rozstrzygania sporów ODR (Online Dispute Resolution). Jest ona dostępna pod adresem: <http://ec.europa.eu/consumers/odr/>.
5. Jeśli Ty, ubezpieczony, uprawniony lub spadkobierca posiadający interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności lub spełnieniu świadczenia z umowy ubezpieczenia jesteście konsumentami, możecie też skorzystać z pomocy Miejskich i Powiatowych Rzeczników Konsumenta.
6. Reklamacje rozpatrujemy najszybciej, jak to możliwe, jednak najpóźniej w terminie do 30 dni od ich otrzymania. Za datę odpowiedzi uznajemy datę jej wystania.
7. Jeśli – w szczególności złożonych przypadkach – nie będziemy mogli odpowiedzieć na reklamację w terminie do 30 dni, poinformujemy zgłaszającego reklamację:
  - 1) jakie są przyczyny opóźnienia;
  - 2) jakie okoliczności musimy jeszcze poznać, aby rozpatrzyć sprawę;
  - 3) jaki jest nowy spodziewany termin naszej odpowiedzi. Nie może on być dłuższy niż 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
8. Odpowiadamy na reklamację w formie papierowej lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji. Elektronicznie odpowiadamy na reklamację tylko na wniosek osoby, która ją złożyła.
9. Podlegamy nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.

§ 14 Zawiadomienia i oświadczenia – kiedy i jak je przekazywać

1. Wszelkie zawiadomienia i oświadczenia mogą być składane w formie pisemnej lub w innej formie zaakceptowanej przez strony, chyba że przepisy prawa, umowa ubezpieczenia lub OWU stanowią inaczej, lub Ty albo występujący z roszczeniem wyrazicie wolę innej formy komunikacji.
2. Z naszej strony komunikacja z Tobą w ramach realizacji umowy ubezpieczenia będzie odbywać się w formie pisemnej pod ostatni wskazany przez Ciebie adres lub w innej formie zaakceptowanej przez strony.
3. Powinieneś informować nas o każdej zmianie swoich danych podanych we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia poprzez złożenie oświadczenia o zmianie danych do ubezpieczenia:
  - 1) na infolinii ubezpieczyciela, pod numerem wskazanym na polisie lub
  - 2) e-mailem na adres wskazany w polisie lub
  - 3) pisemnie na adres wskazany w polisie.

§ 15 Regres ubezpieczeniowy w ubezpieczeniach majątkowych

1. Jeżeli nie umówiono się inaczej, z dniem wypłaty przez nas świadczenia ubezpieczeniowego, roszczenie ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na nas do wysokości wypłaconego świadczenia ubezpieczeniowego. Jeżeli pokryliśmy tylko część szkody, ubezpieczonemu przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia przed naszym roszczeniem do pozostałej części. Nie przechodzą na nas roszczenia ubezpieczonego wobec osoby, za którą ubezpieczony ponosi odpowiedzialność lub z którą pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, chyba że osoba ta wyrządziła szkodę umyślnie.
2. Jeżeli wypłacone przez nas świadczenie ubezpieczeniowe/ zrealizowane przez nas świadczenie assistance pokryło tylko część szkody, do pozostałej części przysługuje ubezpieczonemu pierwszeństwo zaspokojenia roszczeń wobec osoby odpowiedzialnej za szkodę przed naszymi roszczeniami regresowymi.
3. Jeżeli powstanie zdarzenie ubezpieczeniowe, ubezpieczony:
  - 1) ma obowiązek zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń regresowych wobec osób odpowiedzialnych za zajście zdarzenia ubezpieczeniowego;
  - 2) ma obowiązek dostarczyć nam wszelkie informacje i dokumenty, jakie posiada oraz dokonać wszelkich czynności lub umożliwić nam ich dokonanie, jeżeli są one niezbędne do skutecznego dochodzenia przez nas praw określonych w ust. 1;
  - 3) nie może bez naszej zgody zrzec się roszczeń, o których mowa w ust. 1.

§ 16 Postanowienia końcowe i klauzula sankcyjna

1. W sprawach, których nie regulują te warunki, stosuje się prawo polskie.
2. Podlegamy nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.
3. Mamy prawo do weryfikacji obecności Twojej lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia na listach osób, grup lub podmiotów, które są objęte sankcjami finansowymi lub podejrzanych o terroryzm, terrorystów lub członków organizacji terrorystycznych (tzw. listy sankcyjne). Jeśli okaże się, że dana osoba znajduje się na liście sankcyjnej, możemy zastosować szczególne środki ograniczające, np. zamrożenie wartości majątkowych lub nieudostępnianie wartości majątkowych (np. brak wypłaty świadczenia) oraz poinformować o tym fakcie odpowiednie organy państwowe.
4. Ewentualne spory, które dotyczą umowy ubezpieczenia, mogą być rozstrzygane na drodze polubownej.
5. Pozew w sprawach, które wynikają z umowy ubezpieczenia, można złożyć do sądu:
  - 1) według właściwości ogólnej – zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego;
  - 2) właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby: Twojej, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego albo
  - 3) właściwego dla miejsca zamieszkania spadkobiercy: ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego.
6. W tej umowie i innych kontaktach między stronami umowy ubezpieczenia stosujemy język polski.

A. USZKODZENIA GŁOWY

1. Uszkodzenie powłok czaszki (bez uszkodzeń kostnych):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uszkodzenie powłok czaszki – w zależności od rozmiaru, ruchomości, tkliwości blizn itp.	1-10
Pozbawienie owłosienia (w zależności od obszaru):	
b) poniżej 25% powierzchni skóry owłosionej	1-10
c) od 25% do 75% powierzchni skóry owłosionej	11-20
d) powyżej 75% powierzchni skóry owłosionej	21-30

! UWAGA: W przypadku uzupełnienia ubytku skóry owłosionej przeszczepem skóry oraz odtworzenia własnego owłosienia należy oceniać wg punktu 1 a. W przypadku skutecznej replantacji skalpu oceniać wg punktu 1 a.

2. Uszkodzenie kości sklepienia i podstawy czaszki (wgłobienia, szczeliny, fragmentacja) – w zależności od rozległości uszkodzeń:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez wycieku płynu mózgowo-rdzeniowego	1-10
b) z nawracającym płynotokiem nosowym i/lub usznym	10-30

3. Ubytki w kościach sklepienia czaszki o łącznej powierzchni – w zależności od rozmiarów:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) poniżej 10 cm ²	1-10
b) od 10 do 50 cm ²	11-15
c) powyżej 50 cm ²	16-25

! UWAGA: Jeżeli powstały ubytek kości został uzupełniony operacją plastyczną z dobrym efektem, odsetek trwałego uszczerbku na zdrowiu oceniony za pierwotny ubytek – należy zmniejszyć o połowę.
Jeżeli przy uszkodzeniach i ubytkach kości czaszki (poz. 2 i 3) występują jednocześnie uszkodzenia powłok czaszki (poz. 1), należy osobno oceniać stopień uszczerbku za uszkodzenia lub ubytki kości wg poz. 2 lub 3 i osobno za uszkodzenia powłok czaszki wg poz. 1.

4. Powiktania towarzyszące uszkodzeniom wymienionym w poz. 1, 2, 3 w postaci: przewlekłego zapalenia kości, ropowicy podszepkowej leczonej operacyjnie, przepukliny mózgowej – ocenia się dodatkowo – w zależności od rodzaju i stopnia powikłań:	1-25

5. Porażenia i niedowłady pochodzenia mózgowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) porażenie połowicze, porażenie kończyn dolnych uniemożliwiające samodzielne stanie i chodzenie 0-1° wg skali Lovette'a	100
b) głęboki niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych znacznie utrudniający sprawność kończyn 2° lub 2/3° wg skali Lovette'a	60-80
c) średniego stopnia niedowład połowiczny lub niedowład obu kończyn dolnych 3° lub 3/4° wg skali Lovette'a	40-60

5. Porażenia i niedowłady pochodzenia mózgowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
d) nieznacznego stopnia (niewielki, dyskretny) niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych 4° lub 4/5° wg skali Lovette'a	10-40
e) porażenie kończyny górnej 0-1° wg skali Lovette'a z niedowładem kończyny dolnej 3-4° wg skali Lovette'a:	
prawej	70-90
lewej	60-80
f) niedowład kończyny górnej 3-4° wg skali Lovette'a z porażeniem kończyny dolnej 0-1° wg skali Lovette'a:	
prawej	70-90
lewej	60-80
g) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 0-1° wg skali Lovette'a:	
prawa	40-50
lewa	30-40
h) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 2°-2/3° wg skali Lovette'a:	
prawa	30-40
lewa	25-30
i) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 3-4° wg skali Lovette'a:	
prawa	10-30
lewa	5-20
j) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 0° wg skali Lovette'a:	50
k) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 1-2° wg skali Lovette'a:	30-50
l) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 3-4° wg skali Lovette'a	10-30

! UWAGA: W przypadku współistnienia zaburzeń mowy o typie afazji oceniać dodatkowo wg punktu 11, uwzględniając, że całkowity uszczerbek na zdrowiu z tytułu uszkodzenia mózgu nie może przekroczyć 100%.
W przypadku współistnienia deficytu ruchowego z innymi objawami organicznego uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9.
W przypadku różnicy w nasileniu niedowładu pomiędzy kończynami dolnymi, należy oceniać wg punktu 5 g oddzielnie dla każdej kończyny.

SKALA LOVETTE'A

- 0° – brak czynnego skurczu mięśnia – brak siły mięśniowej,
- 1° – ślad czynnego skurczu mięśnia – 10% prawidłowej siły mięśniowej,
- 2° – wyraźny skurcz mięśnia i zdolność wykonania ruchu przy pomocy i odciążeniu odcinka ruchomego – 25% prawidłowej siły mięśniowej,
- 3° – zdolność do wykonywania ruchu czynnego samodzielnego z pokonaniem ciężkości danego odcinka – 50% prawidłowej siły mięśniowej,
- 4° – zdolność do wykonania czynnego ruchu z pewnym oporem – 75% prawidłowej siły mięśniowej
- 5° – prawidłowa siła, tj. zdolność wykonywania czynnego ruchu z pełnym oporem – 100% prawidłowej siły mięśniowej

6. Izolowane zespoły pozapiramidowe:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) utrwalony zespół pozapiramidowy znacznie utrudniający sprawność ustroju i wymagający opieki osób trzecich	100
b) zespół pozapiramidowy utrudniający sprawność ustroju z zaburzeniami mowy, itp.	40–80
c) zaznaczony zespół pozapiramidowy	5–30

7. Zaburzenia równowagi i inne poza niedowładem zaburzenia sprawności ruchowej (ataksja, dysmetria, inne objawy zespołu mózdkowego) pochodzenia mózgowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uniemożliwiające chodzenie	100
b) utrudniające w dużym stopniu chodzenie i sprawność ruchową	50–80
c) utrudniające w miernym stopniu chodzenie i sprawność ruchową	10–40
d) utrudniające w niewielkim stopniu chodzenie i sprawność ruchową	1–10

8. Padaczka jako izolowane następstwo uszkodzenia mózgu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) padaczka z bardzo częstymi napadami – 3 napady w tygodniu i więcej	50–60
b) padaczka z napadami – powyżej 2 na miesiąc	30–50
c) padaczka z napadami – 2 i mniej na miesiąc	10–30
d) padaczka z napadami o różnej morfologii – bez utrat przytomności	1–10

UWAGA: Podstawą rozpoznania padaczki są: powtarzające się napady padaczkowe, typowe zmiany EEG, dokumentacja z przebiegu leczenia, ustalone rozpoznanie przez lekarza leczącego. W przypadku współistnienia padaczki z innymi objawami organicznego uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9.

9. Zaburzenia neurologiczne i psychiczne spowodowane organicznym uszkodzeniem mózgu (encefalopatie) w zależności od stopnia zaburzeń neurologicznych i psychicznych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) ciężkie zaburzenia psychiczne i neurologiczne uniemożliwiające samodzielną egzystencję	80–100
b) encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi i/lub dużym deficytem neurologicznym	50–80
c) encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi i/lub deficytem neurologicznym o średnim nasileniu	30–50
d) encefalopatia z niewielkimi zmianami charakterologicznymi i/lub niewielkim deficytem neurologicznym	10–30

UWAGA: Rozpoznanie encefalopatii powinno być potwierdzone występowaniem deficytu w stanie neurologicznym i psychicznym, udokumentowane badaniem psychiatrycznym, psychologicznym i neurologicznym oraz zmiany w obrazie EEG, TK lub NMR.

10. Nerwice i inne utrwalone skargi subiektywne powstałe w następstwie urazów czaszkowo-mózgowych lub po ciężkim uszkodzeniu ciała:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) skargi subiektywne związane z urazem głowy lub z ciężkim uszkodzeniem innych części ciała w zależności od stopnia zaburzeń (nawracające bóle i zawroty głowy, męczliwość, nadpobudliwość, osłabienie pamięci, trudności w skupieniu uwagi, bezsenność itp.)	1–5
b) zespół stresu pourazowego, utrwalone nerwice związane z urazem czaszkowo-mózgowym lub po ciężkim uszkodzeniu ciała – w zależności od stopnia zaburzeń, wymagające stałego leczenia psychiatrycznego	5–20

11. Zaburzenia mowy:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) afazja całkowita (sensoryczna lub sensoryczno-motoryczna) z agrafią i aleksją	100
b) afazja całkowita motoryczna	60
c) afazja średniego i znacznego stopnia utrudniająca porozumiewanie się	20–40
d) afazja nieznacznego stopnia	10–20

12. Zespoły podwzgórzowe i inne zaburzenia wewnątrzwydzielnicze pochodzenia ośrodkowego (moczówka prosta, cukrzyca, nadczynność tarczycy itp.):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) znacznie upośledzające czynność ustroju	40–60
b) nieznacznie upośledzające czynność ustroju	20–30

13. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów ruchowych gałki ocznej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z objawami dwojenia obrazu, opadania powieki i zaburzeniami akomodacji	20–35
b) z objawami dwojenia obrazu i opadania powieki	10–20
c) z objawami dwojenia obrazu bez opadania powieki	5–15
d) zaburzenia akomodacji lub inne zaburzenia czynności mięśni wewnętrznych oka	1–15

14. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu trójdzielnego – w zależności od stopnia uszkodzenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) czuciowe (w tym neuralgia pourazowa)	1–10
b) ruchowe	1–10
c) czuciowo-ruchowe	5–20

15. Uszkodzenie nerwu twarzowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) obwodowe całkowite z niedomykaniem powieki	20
b) obwodowe częściowe w zależności od nasilenia dolegliwości	5–15
c) izolowane uszkodzenie centralne	5–10

UWAGA: Współistnienie uszkodzenia nerwu twarzowego z pęknięciem kości skalistej oceniać wg poz. 48. Uszkodzenie centralne nerwu twarzowego współistniejące z innymi objawami świadczącymi o uszkodzeniu mózgu oceniać wg punktu 5 lub 9.

16. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów językowo-gardłowego i błędnego – w zależności od stopnia zaburzeń mowy, połykania, oddechu, krążenia i przewodzenia pokarmowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkiego stopnia	5–10
b) średniego stopnia	10–25
c) dużego stopnia	25–50

17. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu dodatkowego – w zależności od stopnia uszkodzenia:	3–15

18. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu podjęzykowego – w zależności od stopnia uszkodzenia:	5–20

UWAGA: Jeżeli uszkodzeniom nerwów czaszkowych towarzyszą inne uszkodzenia mózgu, należy oceniać wg punktu 9.

19. Uszkodzenia powłok twarzy (blizny i ubytki):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) oszpecenia bez zaburzeń funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy	1–10
b) oszpecenia z miernymi zaburzeniami funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji	5–30
c) oszpecenia połączone z dużymi zaburzeniami funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji	30–60

20. Uszkodzenia nosa (w tym złamania kości nosa, uszkodzenia chrząstki, ubytki części miękkich):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uszkodzenia nosa bez zaburzeń oddychania i powonienia – blizny i/lub niewielkie zniekształcenie nosa	1–5
b) uszkodzenie nosa z zaburzeniami oddychania – znacznego stopnia deformacja nosa lub utrata części nosa	5–15
c) uszkodzenia nosa z zaburzeniami oddychania i powonienia – w zależności od stopnia zaburzeń w oddychaniu i powonieniu	15–20
d) utrata lub zaburzenia powonienia w następstwie uszkodzenia przedniego dołu czaszki:	1–5
e) utrata znacznej części nosa lub utrata całkowita (łącznie z kością nosa)	20–30

UWAGA: O ile znacznej deformacji nosa towarzyszą blizny nosa, oceniać łącznie wg punktu 20.
O ile uszkodzenie nosa, warg, powiek wchodzi w zespół uszkodzeń objętych punktem 19, należy stosować ocenę wg tego punktu (tj. wg punktu 19).

21. Uszkodzenia w obrębie zębów:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) utrata częściowa korony zęba bez uszkodzeń miazgi – siekacze lub kły	1
b) utrata częściowa korony zęba bez uszkodzeń miazgi – pozostałe zęby	0,5
c) utrata częściowa korony zęba z uszkodzeniem miazgi – siekacze lub kły	1,5
d) utrata częściowa korony zęba z uszkodzeniem miazgi – pozostałe zęby	1

21. Uszkodzenia w obrębie zębów:	Procent uszczerbku na zdrowiu
e) całkowita utrata korony zęba z zachowaniem korzenia – siekacze lub kły	2
f) całkowita utrata korony zęba z zachowaniem korzenia – pozostałe zęby	1,5
g) całkowita utrata zęba – siekacze lub kły	3
h) całkowita utrata zęba – pozostałe zęby	2
i) pourazowe rozchwianie zęba	0,5

22. Uszkodzenia (złamania, zwichnięcia) kości oczodołu, szczęki, kości jarzmowej, zuchwy, stawu skroniowo-zuchwowego – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń, niesymetrii zgryzu, upośledzenia, zżucia, rozwierania jamy ustnej, zaburzeń czucia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) nieznacznego stopnia	1–5
b) średniego stopnia	5–10
c) znacznego stopnia	10–25

UWAGA: W przypadku urazu oczodołu z dwojeniem obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku należy oceniać dodatkowo wg punktu 26 b, w przypadku zaburzeń ostrości wzroku według tabeli 26 a.
W przypadku pojawienia się dużych deficytów neurologicznych dotyczących unerwienia twarzy orzekać dodatkowo z punktu właściwego dla danego nerwu.
Jeżeli uszkodzeniom kości twarzoczaszki towarzyszy oszpecenie, oceniać jedynie wg punktu 19.
W przypadku złamania zuchwy z innymi kośćmi twarzoczaszki, następstwa uszkodzeń zuchwy oceniać oddzielnie od złamania pozostałych kości twarzoczaszki – dodatkowo z punktu 22 lub 23.

23. Utrata szczęki lub zuchwy łącznie z oszpeceniem i utratą zębów – w zależności od wielkości ubytków, oszpecenia i powikłań:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) częściowa	15–35
b) całkowita	40–50

24. Ubytek podniebienia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z zaburzeniami mowy i połykania – w zależności od stopnia zaburzeń	10–25
b) z dużymi zaburzeniami mowy i połykania – w zależności od stopnia zaburzeń	25–40

25. Urazy języka, przedsionka jamy ustnej, warg, ubytki – w zależności od blizn, zniekształceń, wielkości ubytków, zaburzeń mowy, trudności w połykaniu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uszkodzenie języka, uszkodzenia przedsionka jamy ustnej, warg w zależności od wielkości uszkodzeń – zmiany i ubytki niewielkiego stopnia	1–5
b) ubytki języka, uszkodzenia przedsionka jamy ustnej i warg – zmiany i ubytki średniego stopnia upośledzające odżywianie	5–15
c) duże zmiany i ubytki języka – upośledzające mowę i odżywianie w zależności od stopnia	15–40
d) całkowita utrata języka	50

B. USZKODZENIA NARZĄDU WZROKU

26. Obniżenie ostrości wzroku bądź utrata jednego lub obu oczu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) przy obniżeniu ostrości wzroku lub utracie wzroku jednego lub obu oczu trwałe uszczerbek ocenia się wg tabeli 26 a	
b) dwojenie obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku	1-10
c) utrata wzroku jednego oka z jednoczesnym wyłuszczeniem gałki ocznej	38

! UWAGA: Ostrość wzroku zawsze określa się po korekcji szklami zarówno przy zmętnieniu rogówki lub soczewki, jak i przy współistnieniu uszkodzenia siatkówki lub nerwu wzrokowego. Wartość uszczerbku w punkcie 26 c obejmuje również oszpecenie związane z wyłuszczeniem gałki ocznej.

Tabela 26 a											
Ostrość wzroku oka prawego	1,0 (10/10)	0,9 (9/10)	0,8 (8/10)	0,7 (7/10)	0,6 (6/10)	0,5 (5/10)	0,4 (4/10)	0,3 (3/10)	0,2 (2/10)	0,1 (1/10)	0
Ostrość wzroku oka lewego	Procent trwałego uszczerbku										
1,0 (10/10)	0	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35
0,9 (9/10)	2,5	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40
0,8 (8/10)	5	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45
0,7 (7/10)	7,5	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50
0,6 (6/10)	10	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55
0,5 (5/10)	12,5	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60
0,4 (4/10)	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65
0,3 (3/10)	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70
0,2 (2/10)	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80
0,1 (1/10)	30	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90
0	35	40	45	50	55	60	65	70	80	90	100

27. Porażenie nastawności (akomodacji) przy braku zaburzeń ostrości wzroku po korekcji:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jednego oka	15
b) obu oczu	30

! UWAGA: W przypadku pseudosoczewkowatości bez zaburzeń ostrości wzroku oceniać wg punktu 27, w przypadku niedających się skorygować zaburzeń ostrości wzroku wg punktu 34.

28. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów tępych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z zaburzeniami ostrości wzroku	wg tabeli 26 a
b) z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej, blizny rogówki – bez zaburzeń ostrości wzroku	1-5

29. Uszkodzenie gałki ocznej – wskutek urazów drżących oraz nieusunięte ciało obce oczodołu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z zaburzeniami ostrości wzroku	wg tabeli 26 a
b) z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej, blizny rogówki – bez zaburzeń ostrości wzroku	1-5
c) nieusunięte ciało obce wewnątrzgałkowe z obniżeniem ostrości wzroku	wg tabeli 26 a + 10%
d) nieusunięte ciało obce wewnątrzgałkowe bez obniżenia ostrości wzroku	10
e) nieusunięte ciało obce oczodołu	1-5

30. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów chemicznych, termicznych, spowodowanych promieniowaniem elektromagnetycznym oraz energii elektrycznej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) w zależności od zaburzeń ostrości wzroku	wg tabeli 26 a
b) bez zaburzeń ostrości wzroku	1-5

31. Koncentryczne zwężenie pola widzenia oceniać wg poniższej tabeli 31 w zależności od – mniej lub bardziej korzystnej lokalizacji zwężenia pola widzenia.	Procent uszczerbku na zdrowiu

Tabela 31			
Zwężenie do	Przy nienaruszonym drugim oku	W obu oczach	Przy ślepotcie drugiego oka
60°	0	0	20–35%
50°	1–5%	10–15%	35–45%
40°	5–10%	15–25%	45–55%
30°	10–15%	25–50%	55–70%
20°	15–20%	50–80%	70–85%
10°	20–25%	80–90%	85–95%
poniżej 10°	25–35%	90–95%	95–100%

32. Połowicze i inne niedowidzenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) dwuskroniowe	60
b) dwunosowe	30
c) jednoimienne	30
d) inne ubytki pola widzenia (jednoczne)	1-5

33. Bezsoczewkowość bez współistnienia zaburzeń ostrości wzroku po korekcji:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) w jednym oku	25
b) w obu oczach	40

! UWAGA: W przypadku gdy współistnieją niedające się skorygować zaburzenia ostrości wzroku, ocenia się dodatkowo wg tabeli 26 a z ograniczeniem do 35% dla jednego oka i 100% za oba oczy.

34. Pseudosoczewkowość przy współistnieniu niepodających się korekcji zaburzeń ostrości wzroku:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) w jednym oku	wg tabeli 26 a w granicach 15-35
b) w obu oczach	wg tabeli 26 a w granicach 30-100

35. Zaburzenia w drożności przewodów łzowych (łzawienie) – w zależności od stopnia i natężenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) w jednym oku	5-10
b) w obu oczach	10-15

36. Odwarstwienie siatkówki jednego oka – oceniać wg tabeli 26a i 31 nie mniej niż	15

37. Jaskra:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez zaburzeń pola widzenia i ostrości wzroku	2
b) z zaburzeniem pola widzenia i ostrości wzroku oceniać wg tabeli ostrości wzroku (poz. 26 a) oraz tabeli koncentrycznego zwężenia pola widzenia (poz. 31), z tym zastrzeżeniem, że ogólny procent uszczerbku nie może wynosić więcej niż 35% za jedno oko i 100% za oba oczy	

38. Wytrzeszcz tęczniący – w zależności od stopnia:	50-100

39. Zaćma urazowa – oceniać wg tabeli ostrości wzroku (poz. 26 a).	

40. Przewlekłe zapalenie spojówek, uszkodzenia powiek (oparzenia, urazy itp.):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkie zmiany	1-5
b) duże zmiany, blizny i zrosty powiek powodujące niedomykalność	5-10

! **UWAGA:** Suma orzeczonego uszczerbku na zdrowiu z tytułu uszkodzeń poszczególnych struktur oka nie może przekroczyć wartości uszczerbku przewidzianej za całkowitą utratę wzroku w jednym oku (35%) lub w obu oczach (100%). Jeżeli uraz powiek wchodzi w skład uszkodzeń innych części twarzy, oceniać według punktu 19 lub 22.

C. USZKODZENIA NARZĄDU SŁUCHU

41. Upośledzenie ostrości słuchu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) Przy upośledzeniu ostrości słuchu trwałe uszczerbek ocenia się wg niżej podanej tabeli:	

Tabela 41 a				
Ucho prawe	0-25 dB	26-40 dB	41-70 dB	Pow. 70 dB
Ucho lewe				
0-25 dB	0	5%	10%	20%
26-40 dB	5%	15%	20%	30%
41-70 dB	10%	20%	30%	40%
Pow. 70 dB	20%	30%	40%	50%

! **UWAGA:** Oblicza się oddzielnie średnią dla ucha prawego i lewego, biorąc pod uwagę częstotliwości dla 500, 1000 i 2000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z czterech progów: 500, 1000, 2000 i 4000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ale próg słyszalności dla 4000 Hz jest lepszy niż dla 2000 Hz, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z trzech progów 500, 1000, 4000 Hz.

41. Upośledzenie ostrości słuchu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
b) pourazowe szumy uszne – w zależności od stopnia nasilenia	1-5

! **UWAGA:** Jeżeli szum uszny towarzyszy deficytowi słuchu, należy oceniać wyłącznie według tabeli 41 a, natomiast jeżeli towarzyszy zaburzeniom równowagi, to oceniać wg punktu 47

42. Urazy małżowiny usznej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) zniekształcenie małżowiny (blizny, oparzenia i odmrożenia) lub utrata części małżowiny – w zależności od stopnia uszkodzeń	1-10
b) całkowita utrata jednej małżowiny	15
c) całkowita utrata obu małżowin	30

43. Zważenie lub zarośnięcie zewnętrznego przewodu słuchowego – jednostronne lub obustronne z osłabieniem lub przytępieniem słuchu:	oceniać wg tabeli 41 a

44. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jednostronne	5
b) obustronne	10

45. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego powikłane perlakiem, próchnicą kości lub polipem ucha – w zależności od stopnia powikłań:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jednostronne	5-15
b) obustronne	10-20

46. Uszkodzenie ucha środkowego, błony bębenkowej, kosteczek słuchowych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez upośledzenia słuchu, w zależności od blizn, zniekształceń	1-5
b) z upośledzeniem słuchu	Oceń wg tabeli 41 a

47. Uszkodzenie ucha wewnętrznego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z uszkodzeniem części słuchowej	Oceń wg tabeli 41 a
b) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, nudności, niewielkie zaburzenia równowagi)	1-20
c) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, zaburzenia równowagi utrudniające poruszanie się, nudności, wymioty)	20-50
d) z uszkodzeniem części słuchowej i statycznej – w zależności od stopnia uszkodzenia	30-60

48. Uszkodzenie nerwu twarzowego łącznie z pęknięciem kości skalistej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jednostronne – w zależności od stopnia uszkodzenia	10-25
b) dwustronne	25-60

D. USZKODZENIA SZYI, KRTANI, TCHAWICY I PRZEŁYKU

49. Uszkodzenie gardła z upośledzeniem funkcji:	5-10

50. Uszkodzenie lub zwężenie krtani, uszkodzenie nerwów krtaniowych, pozwalające na obchodzenie się bez rurki tchawiczej – w zależności od stopnia uszkodzenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielka okresowa duszność, chrypka	5-10
b) świst krtaniowy, duszność przy umiarkowanych wysiłkach, zachłystywanie się	10-30

51. Uszkodzenie krtani, powodujące konieczność stałego noszenia rurki tchawiczej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) z zaburzeniami głosu – w zależności od stopnia	35-50
b) z bezgłosem	60

52. Uszkodzenie tchawicy – w zależności od stopnia jej zwężenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez niewydolności oddechowej	1-10
b) duszność w trakcie wysiłku fizycznego	10-20
c) duszność w trakcie chodzenia po poziomym odcinku drogi wymagająca okresowego zatrzymania się w celu nabrania powietrza	20-40
d) duże zwężenie potwierdzone badaniem bronchoskopowym z dusznością spoczynkową	40-60

53. Uszkodzenie przełyku:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) ze zwężeniem bez zaburzeń w odżywianiu	1-5
b) z częściowymi trudnościami w odżywianiu – w zależności od stopnia upośledzenia stanu odżywiania	5-30
c) odżywianie tylko płynami	50

53. Uszkodzenie przełyku:	Procent uszczerbku na zdrowiu
d) całkowitą niedrożność przełyku ze stałą przetoką żołądkową	80

54. Uszkodzenie tkanek miękkich skóry, mięśni, naczyń – w zależności od blizn, ruchomości szyi, ustawienia głowy:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) zmiany niewielkiego stopnia	1-5
b) zmiany średniego stopnia	5-15
c) rozległe blizny, w znacznym stopniu ograniczona ruchomość szyi z niesymetrycznym ustawieniem głowy	15-30

UWAGA: Uszkodzenie tkanek miękkich z jednoczesnym uszkodzeniem kręgosłupa szyjnego oceniać wg punktu 89.

E. USZKODZENIA KLATKI PIERSIOWEJ I ICH NASTĘPSTWA

55. Urazy części miękkich klatki piersiowej, grzbietu – w zależności od zniekształcenia, rozległości blizn, ubytków mięśni i stopnia upośledzenia oddychania:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) zniekształcenia, ubytki i blizny nieograniczające ruchomości klatki piersiowej	1-5
b) mierne ograniczenie ruchomości klatki piersiowej – blizny, ubytki mięśniowe z niewielkim zmniejszeniem wydolności oddechowej	5-10
c) średniego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej – blizny, ubytki mięśniowe ze średnim zmniejszeniem wydolności oddechowej	10-25
d) znacznego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej, rozległe ściągające blizny, duże ubytki mięśniowe ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej	25-40

UWAGA: Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

56. Utrata brodawki:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) częściowa w zależności od rozległości blizn	1-10
b) całkowita utrata brodawki – w zależności od płci i wieku	10-15

UWAGA: Stopień uszczerbku na zdrowiu po całkowitej utracie brodawki oceniać również wg przewidywanej utraty funkcji.

57. Uszkodzenie lub utrata sutka w zależności od wielkości ubytków i blizn:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) częściowe uszkodzenie lub częściowa utrata w zależności od wielkości ubytku	5-15
b) całkowita utrata sutka – w zależności od płci i wieku	20-25
c) utrata sutka z częścią mięśnia piersiowego w zależności od płci i wieku	30-35

UWAGA: Stopień uszczerbku na zdrowiu po całkowitej utracie sutka oceniać również wg przewidywanej utraty funkcji.

58. Złamania żeber:	Procent uszkodzenia na zdrowiu
a) żebra – bez zniekształceń	1
b) żeber – bez zniekształceń, bez zmniejszenia wydolności oddechowej	2-5
c) żebra lub żeber z obecnością zniekształceń i bez zmniejszenia wydolności oddechowej	2-10
d) złamania żeber z miernym ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej – z niewielkiego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej	5-10
e) złamania żeber ze średniego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej – ze średniego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej	10-25
f) złamania żeber ze znacznego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej, ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej	25-40

UWAGA: Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

59. Złamanie mostka:	Procent uszkodzenia na zdrowiu
a) bez zniekształceń	1-3
b) z obecnością zniekształceń	3-10

60. Złamania żeber lub mostka powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przetokami – ocenia się wg poz. 58-59, zwiększając stopień uszkodzenia – w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji o:	1-15

61. Uszkodzenie płuc i opłucnej (zrosty opłucnowe, uszkodzenie tkanki płucnej, ubytki tkanki płucnej, ciała obce itp.):	Procent uszkodzenia na zdrowiu
a) uszkodzenie płuc i opłucnej bez cech niewydolności oddechowej	1-5
b) z objawami niewydolności oddechowej niewielkiego stopnia	5-10
c) z objawami niewydolności oddechowej średniego stopnia	10-25
d) z niewydolnością oddechową znacznego stopnia	25-40

62. Uszkodzenie tkanki płucnej powikłane przetokami oskrzelowymi, ropniem płuc – w zależności od stopnia niewydolności oddechowej:	40-80

UWAGA: Przy ocenie wg punktów 55, 58, 61 i 62 poza badaniem rentgenowskim, uszkodzenia tkanki płucnej i stopnie niewydolności oddechowej muszą być potwierdzone badaniem spirometrycznym i/lub badaniem gazometrycznym. W przypadku gdy następstwa obrażeń klatki piersiowej są oceniane z kilku punktów tabeli, a niewydolność oddechowa towarzyszy tym następstwom, trwałe uszkodzenie na zdrowiu wynikający ze stopnia niewydolności oddechowej ustala się wyłącznie w oparciu o jeden z tych punktów.

Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej:

- niewielkiego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej – VC 70-80%, FEV1 70-80%, FEV1%VC – 70-80% – w odniesieniu do wartości należnych,
- średniego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej – VC 50-70%, FEV1 50-70%, FEV1%VC 50-70% – w odniesieniu do wartości należnych,
- znaczne zmniejszenie wydolności oddechowej – VC poniżej 50%, FEV1 poniżej 50%, FEV1%VC poniżej 50% – w odniesieniu do wartości należnych.

63. Uszkodzenie serca lub osierdzia:	Procent uszkodzenia na zdrowiu
a) z wydolnym układem krążenia, EF powyżej 55%, powyżej 10 MET, bez zaburzeń kurczliwości	5-10
b) I klasa NYHA, EF 50-55%, powyżej 10 MET, niewielkie zaburzenia kurczliwości	10-20
c) II klasa NYHA, EF 45%-55% 7-10 MET, umiarkowane zaburzenia kurczliwości	20-40
d) III klasa NYHA, EF 35%- 45%, 5-7 MET, nasilone zaburzenia kurczliwości	40-60
e) IV klasa NYHA, EF <35%, poniżej 5 MET, znaczne zaburzenia kurczliwości	60-90

UWAGA: Stopień wydolności układu krążenia musi być oceniony na podstawie badania klinicznego, badań obrazowych serca i/lub badania EKG wysiłkowego. Przy zaliczaniu następstw do poszczególnych podpunktów muszą być spełnione co najmniej dwa kryteria.

Klasyfikacja NYHA – klasyfikacja Nowojorskiego Towarzystwa Kardiologicznego wyróżnia następujące stany czynnościowe serca:

Klasa I.	Choroba serca bez ograniczenia fizycznej aktywności. Podstawowa aktywność fizyczna nie powoduje zmęczenia, duszności, kołatania serca i bólów wieńcowych.
Klasa II.	Choroba serca powodująca niewielkie ograniczenia aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Podstawowa aktywność powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
Klasa III.	Choroba serca powodująca ograniczenie aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Mniejsza niż podstawowa aktywność fizyczna powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
Klasa IV.	Choroba serca, która przy jakiegokolwiek aktywności fizycznej wywołuje dyskomfort. Objawy niewydolności serca lub niewydolności wieńcowej mogą występować nawet w spoczynku. Jeśli zostanie podjęta jakakolwiek aktywność fizyczna, wzrasta dyskomfort.

Definicja EF – frakcja wyrzutowa lewej komory:

Frakcja wyrzutowa lewej komory – ilość krwi wypywająca z lewej komory do układu krążenia podczas skurczu serca.

Frakcja wyrzutowa jest zwykle wyrażana w procentach jako stosunek objętości krwi wypywającej w czasie skurczu z lewej komory do całkowitej objętości lewej komory. Frakcja wyrzutowa określa zdolność serca do skurczu i jest wskaźnikiem wydolności serca. W przypadku choroby serca prowadzącej do jego niewydolności, frakcja wyrzutowa wynosi zwykle poniżej 50%.

Definicja równoważnika metabolicznego – MET, stosowanego przy ocenie próby wysiłkowej:

MET-y (MET – równoważnik metaboliczny jest jednostką spoczynkowego poboru tlenu, ok. 3,5 ml tlenu na kilogram masy ciała na minutę) uzyskuje się, dzieląc objętość tlenu (w ml/min) przez iloczyn: masy ciała (w kg) x 3,5. Liczbę 3,5 przyjmuje się jako wartość odpowiadającą zużyciu tlenu w spoczynku i wyraża w mililitrach tlenu na kilogram masy ciała na minutę.

64. Uszkodzenia przepony – rozerwanie przepony, przepukliny przeponowe – w zależności od stopnia zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego, oddychania i krążenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez zaburzeń funkcji – np. po leczeniu operacyjnym	1–5
b) zaburzenia niewielkiego stopnia	5–10
c) zaburzenia średniego stopnia	10–20
d) zaburzenia dużego stopnia	20–40

F. USZKODZENIA BRZUCHA I ICH NASTĘPSTWA

65. Uszkodzenia powłok jamy brzusznej (przepukliny urazowe, przetoki, blizny itp.), okolicy lędźwiowej i krzyżowej – w zależności od charakteru blizn, ubytków, umiejscowienia i rozmiarów uszkodzenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) blizny, niewielkie ubytki tkanek	1–5
b) rozległe przerośnięte, ściągające blizny, ubytki mięśniowe, przetrwale przepukliny	5–15
c) przetoki	15–30

UWAGA: Za przepukliny urazowe uważa się przepukliny spowodowane pourazowym uszkodzeniem powłok brzusznych (np. po rozerwaniu mięśni powłok brzusznych). Nie podlegają orzekaniu przy ustalaniu następstw nieszczęśliwego wypadku przepukliny, do ujawnienia których doszło w wyniku wysiłku fizycznego lub dźwignięcia ciężaru.

66. Uszkodzenia żołądka, jelit, sieci, krezki jelita:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego	1–5
b) z niewielkiego stopnia zaburzeniami funkcji i dostatecznym stanem odżywiania	5–15
c) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania – w zależności od stopnia zaburzeń i stanu odżywiania	5–40
d) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania – odżywianie jedynie pozajelitowe	50

67. Przetoki jelitowe, kałowe i odbytu sztuczny – w zależności od możliwości zaopatrzenia sprzętem stomijnym i miejscowych powikłań przetoki:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jelita cienkiego	30–80
b) jelita grubego	20–70

68. Uszkodzenie dużych naczyń krwionośnych jamy brzusznej i miednicy niepowodujące upośledzenia funkcji innych narządów w zależności od rozległości uszkodzenia naczyń:	1–10

69. Uszkodzenie odbytu, zwieracza odbytu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) blizny, zwięzienia, niewielkie dolegliwości	1–5

69. Uszkodzenie odbytu, zwieracza odbytu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
b) powodujące stałe, całkowite nietrzymanie kału i gazów	60

70. Uszkodzenia odbytnicy:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) pełnościennne uszkodzenie – bez zaburzeń funkcji	1–5
b) wypadanie błony śluzowej	5–10
c) wypadanie odbytnicy w zależności od stopnia wypadania	10–30

71. Uszkodzenia śledziony:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) leczone zachowawczo (krwiak, pęknięcie narządu – potwierdzone badaniem obrazowym)	2
b) leczone operacyjnie z zachowaniem narządu	5
c) utrata u osób powyżej 18 roku życia	15
d) utrata u osób poniżej 18 roku	20

72. Uszkodzenie wątroby i przewodów żółciowych, pęcherzyka żółciowego lub trzustki – w zależności od powikłań i zaburzeń funkcji:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez zaburzeń funkcjonalnych, utrata pęcherzyka żółciowego	1–5
b) zaburzenia czynności wątroby w stopniu A wg Childa-Pugha, zaburzenia czynności zewnątrzwydzielniczej trzustki niewielkiego stopnia lub utrata części narządu	5–15
c) zaburzenia czynności wątroby w stopniu B wg Childa-Pugha, zaburzenia czynności zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej trzustki średniego stopnia lub utrata znacznej części narządu	15–40
d) zaburzenia czynności wątroby w stopniu C wg Childa-Pugha, ciężkie zaburzenia czynności zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej trzustki	20–60

UWAGA: Przetokę trzustkową oceniać wg ilości wydzielanej treści, stopnia wydolności zewnątrzwydzielniczej oraz zmian wtórnych powłok jamy brzusznej wg punktu 72 b–d. Przetokę żółciową oceniać wg ilości wydzielanej treści oraz zmian wtórnych powłok brzusznych wg punktu 72 b–d. Zwięzienia dróg żółciowych orzekać wg częstości nawrotów zapalenia dróg żółciowych oraz zmian wtórnych w wątrobie wg punktu 72 b–d.

Klasyfikacja Childa-Pugha- w odniesieniu do wartości należnych

Parametr	Liczba punktów		
	1	2	3
Albumina (g/dl) w sur.	>3,5	2,8-3,5	<2,8
Bilirubina (umol/l) w sur.	<25	25–40	>40
Czas protrombinowy (sek. ponad normę)	<4	4–6	>6
Wodobrzusze	brak	niewielkie	nasilone
Nasilenie encefalopatii	brak	I-II°	III-IV°

GRUPA A – 5-6 pkt, GRUPA B – 7-9 pkt, GRUPA C – 10-15 pkt

G. USZKODZENIA NARZĄDÓW MOCZOWO-PŁCIOWYCH

73. Uszkodzenie nerek:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uszkodzenie nerki bez zaburzeń funkcji (krwiak, pęknięcie narządu – potwierdzone badaniem obrazowym)	1-5
b) uszkodzenie jednej nerki lub obu nerek powodujące upośledzenie ich funkcji – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji	10-25

74. Utrata jednej nerki przy drugiej zdrowej i prawidłowo działającej	35

75. Utrata jednej nerki przy upośledzeniu funkcjonowania drugiej nerki – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji pozostałej nerki:	40-75

76. Uszkodzenie moczowodu, powodujące zwężenie jego światła:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niepowodujące zaburzeń funkcji	1-5
b) z zaburzeniem funkcji układu moczowego	5-20

77. Uszkodzenie pęcherza – w zależności od stopnia zmniejszenia jego pojemności, zaburzeń w oddawaniu moczu, przewlekłych stanów zapalnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) bez zaburzeń funkcji	1-5
b) niewielkiego i średniego stopnia zaburzenia funkcji	5-15
c) znacznego stopnia zaburzenia funkcji	15-30

78. Przetoki górnych dróg moczowych, pęcherza moczowego i cewki moczowej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu średnim	10-25
b) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu znacznym	25-50

79. Zwężenia cewki moczowej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) powodujące trudności w oddawaniu moczu, bez nawracających zakażeń	5-15
b) z nawracającymi zakażeniami	15-30
c) z nietrzymaniem moczu lub zaleganiem moczu	30-75

UWAGA: Stopień zaburzeń w oddawaniu moczu powinien być potwierdzony badaniami urodynamicznymi.

80. Utrata prącia:	40

81. Uszkodzenie lub częściowa utrata prącia – w zależności od stopnia uszkodzenia i zaburzenia funkcji:	5-30

82. Uszkodzenie lub utrata jednego jądra, jajnika oraz pozostałych struktur układu rozrodczego (ujętych w pozostałych punktach tabeli) – w zależności od stopnia uszkodzenia i upośledzenia funkcji:	5-20

83. Utrata obu jader lub obu jajników:	40

84. Pourazowy wodniak jądra:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) wyleczony operacyjnie	2
b) w zależności od nasilenia zmian	2-10

85. Utrata lub uszkodzenie macicy:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) uszkodzenie lub częściowa utrata	5-20
b) utrata w wieku do 50 lat	40
c) utrata w wieku powyżej 50 lat	20

86. Uszkodzenie krocza, worka mosznowego, sromu, pochwy, pośladków:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) blizny, ubytki, deformacje	1-10
b) wypadanie pochwy	5-10
c) wypadanie pochwy i macicy	30

H. OSTRE ZATRUCIA, NAGŁE DZIAŁANIA CZYNNIKÓW CHEMICZNYCH, FIZYCZNYCH I BIOLOGICZNYCH

87. Nagłe zatrucia gazami oraz substancjami i produktami chemicznymi:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) ze stwierdzoną utratą przytomności, obserwacją szpitalną, lecz bez trwałych wtórnych powikłań	1-5
b) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu średnim	10-20
c) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według pozycji odpowiednich dla danego narządu lub układu.	
d) uszkodzenie układu krwiotwórczego	15-25

88. Inne następstwa zatruc oraz ogólne następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych (porażenia prądem, porażenia piorunem, następstwa ukąszeń) – w zależności od stopnia uszkodzenia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) ze stwierdzoną utratą przytomności, obserwacją szpitalną, lecz bez trwałych wtórnych powikłań	1-5
b) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu średnim	5-15
c) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według pozycji odpowiednich dla danego narządu lub układu	

UWAGA: Uszkodzenie wzroku i słuchu oceniać wg odpowiednich tabel 26 a, 31, 41. Miejscowe następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych oceniać według punktów odpowiednich dla danej okolicy ciała.

I. USZKODZENIA KRĘGOSŁUPA, RDZENIA KRĘGOWEGO I ICH NASTĘPSTWA

89. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku szyjnym:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) skrzywienie, stłuczenie, niewielkie uszkodzenie aparatu więzadłowego – z przemieszczeniem kręgów poniżej 3 mm lub niestabilność kątowa poniżej 12° – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	1-5
b) ze złamaniem blaszki granicznej lub kompresją trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, podwichnięcie (potwierdzone czynnościowymi badaniami RTG), stan po usunięciu jądra miażdżystego, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	5-15
c) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	15-40
d) całkowite zeszywnienie z niekorzystnym ustawieniem głowy	50

UWAGA: Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego – oceniać według punktu 89 b lub c w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa szyjnego jest zespół bólowy korzeniowy, orzekać wyłącznie według pozycji 95.

90. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku piersiowym (Th1-Th11):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) złamanie blaszki granicznej lub kompresja trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, stan po usunięciu jądra miażdżystego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	1-10
b) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	10-20
c) całkowite zeszywnienie – w zależności od ustawienia kręgosłupa	20-30

UWAGA: Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego – oceniać według punktu 90 b lub c w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości.

91. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku piersiowym i lędźwiowym (Th12-L5):	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) skrzywienie, stłuczenie, z niewielkim uszkodzeniem aparatu więzadłowego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	1-5
b) złamanie blaszki granicznej lub kompresja trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, stan po usunięciu jądra miażdżystego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	5-15
c) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości	15-30
d) zeszywnienie – w zależności od ustawienia kręgosłupa	30-40

UWAGA: Jeżeli złamaniu Th12 towarzyszy złamanie sąsiedniego kręgu w odcinku piersiowym, oceniać według punktu 91 tabeli. Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego oceniać według punktu 91 b lub c w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa lędźwiowego jest zespół bólowy korzeniowy, oceniać wyłącznie według punktu 95. Kręgozmyk rzekomy (zwyrodnieniowy) i prawdziwy (na tle kręgoszczeliny) nie jest traktowany jako następstwo nieszczęśliwego wypadku.

92. Izolowane złamanie wyrostków poprzecznych lub ościстых kręgu, kości guzicznej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) złamanie jednego wyrostka poprzecznego lub ościatego kręgu, złamanie kości guzicznej	1-2
b) mnogie złamanie wyrostków poprzecznych lub ościстых kręgow (w zależności od liczby, stopnia przemieszczenia i ograniczenia ruchomości kręgosłupa)	2-10

UWAGA: W przypadku istnienia zespołu bólowego guzicznego w związku ze stłuczeniem lub złamaniem kości guzicznej oceniać wyłącznie wg punktu 95 h.

93. Uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgow, obecnością ciała obcego (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych) itp. – ocenia się wg poz. 89-92, zwiększając stopień uszczerbku o:	5-10

94. Uszkodzenie rdzenia kręgowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) porażenie kończyn górnych i/lub dolnych 0-1° w skali Lovette'a, głęboki niedowład cztero kończynowy 2° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z porażeniem kończyn 0-1° w skali Lovette'a	100
b) głęboki niedowład kończyn górnych lub dolnych – 2° w skali Lovette'a, niedowład cztero kończynowy 3° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 2° w skali Lovette'a	60-80
c) średniego stopnia niedowład kończyn górnych lub dolnych – 3° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 3° w skali Lovette'a, lub połowiczne uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym – z niedowładem kończyny dolnej 0-2° w skali Lovette'a	30-60
d) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych – 4° w skali Lovette'a z zaburzeniami ze strony zwieraczy i zaburzeniami ze strony narządów płciowych, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 4° w skali Lovette'a lub połowiczne uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym – z niedowładem kończyny dolnej 3-4° w skali Lovette'a, izolowane zaburzenia ze strony zwieraczy i narządów płciowych, zespół stożka końcowego	5-40
e) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych – 4° w skali Lovette'a bez zaburzeń ze strony zwieraczy i narządów płciowych, zaburzeń troficznych	5-30

UWAGA: Ocena porażenia zwieraczy i zaburzeń ze strony narządów płciowych wchodzi w zakres oceny punktu 94 a-c.

95. Urazowe zespoły korzeniowe (ból, ruchowe, czuciowe lub mieszane) – w zależności od stopnia:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) szyjne bólowe	2–5
b) szyjne bez niedowładów – ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów	5–15
c) szyjne z obecnością niedowładów – w zależności od stopnia niedowładów i zaników mięśniowych	10–30
d) piersiowe	2–10
e) lędźwiowo-krzyżowe bólowe	2–5
f) lędźwiowo-krzyżowe bez niedowładów – ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów	5–15
g) lędźwiowo-krzyżowe z obecnością niedowładów – w zależności od stopnia niedowładów i zaników mięśniowych	10–30
h) guziczne	2–5

UWAGA: Zaburzenia stwierdzone w punkcie 95 a–h powinny mieć potwierdzenie w obiektywnej dokumentacji medycznej z leczenia i diagnostyki następstw zdarzenia.

J. USZKODZENIA MIEDNICY

96. Rozejście spojenia łonowego i/lub zwinięcie stawu krzyżowo-biodrowego – w zależności od stopnia przemieszczenia i zaburzeń chodu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) rozejście spojenia łonowego, bez dolegliwości ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, bez zaburzeń chodu	1–5
b) rozejście spojenia łonowego z dolegliwościami ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, z zaburzeniami chodu	5–15
c) rozejście, zwinięcie spojenia łonowego ze zwinięciem stawu krzyżowo-biodrowego leczone operacyjnie w zależności od stopnia zaburzeń chodu	15–35

UWAGA: Jeżeli rozejściu spojenia łonowego towarzyszy złamanie kości miednicy, oceniać według punktu 97 lub 99.

97. Złamanie miednicy z przerwaniem obręczy kończyny dolnej jedno- lub wielomiejscowe – w zależności od zniekształcenia i upośledzenia chodu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) w odcinku przednim jednostronnie (kość łonowa, kość łonowa i kulszowa)	1–20
b) w odcinku przednim obustronnie	5–25
c) w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaignea)	15–40
d) w odcinku przednim i tylnym obustronnie	40–45

UWAGA: Złamania stabilne kości miednicy, złamania awulsyjne oceniać według punktu 99.

98. Złamanie panewki stawu biodrowego z centralnym lub bez centralnego zwinięcia stawu – w zależności od upośledzenia funkcji stawu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) złamanie niewielkiego fragmentu panewki bez zwinięcia centralnego lub z centralnym zwinięciem I°	1–10
b) pozostałe zwinięcia centralne i złamania panewki – ze średnim stopniem ograniczenia funkcji	10–25
c) pozostałe zwinięcia centralne i złamania panewki – ze znacznym stopniem ograniczenia funkcji stawu	25–40

98. Złamanie panewki stawu biodrowego z centralnym lub bez centralnego zwinięcia stawu – w zależności od upośledzenia funkcji stawu:	Procent uszczerbku na zdrowiu
d) bardzo duże zmiany, zeszywnienie w stawie – w zależności od ustawienia	40–60

UWAGA: Uraz stawu biodrowego wygojony sztucznym stawem oceniać wg punktu 143.

99. Izolowane złamania kości miednicy i kości krzyżowej bez przerwania obręczy kończyny dolnej:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) jednomiejscowe złamanie kości miednicy (np. złamanie jednej gałęzi kości łonowej lub kulszowej), kości krzyżowej – bez zniekształcenia i bez zaburzenia funkcji	1–5
b) mnogie złamania kości miednicy i/lub kości krzyżowej – bez zniekształcenia i bez zaburzenia funkcji	2–7
c) jednomiejscowe złamanie kości miednicy i/lub kości krzyżowej – ze zniekształceniem i z zaburzeniami funkcji	3–10
d) mnogie złamania kości miednicy i/lub kości krzyżowej ze zniekształceniem i z zaburzeniami funkcji	5–20

UWAGA: Towarzyszące złamaniom uszkodzenia narządów miednicy i objawy neurologiczne ocenia się dodatkowo wg pozycji dotyczących odpowiednich uszkodzeń narządów miednicy lub uszkodzeń neurologicznych.

K. USZKODZENIA KOŃCZYNY GÓRNEJ

100. Złamanie łopatki:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) wygojone złamanie łopatki z nieznacznym przemieszczeniem bez większych zaburzeń funkcji kończyny	1–10	1–5
b) wygojone złamanie łopatki z dużym przemieszczeniem i wyraźnym upośledzeniem funkcji kończyny – w zależności od stopnia zaburzeń	10–30	5–25
c) wygojone złamanie szyjki i panewki z dużym przemieszczeniem, przykurczem w stawie łopatkowo-ramiennym, z dużymi zanikami mięśni i innymi zmianami	30–55	25–45

UWAGA: Normy pozycji 100 uwzględniają również ewentualne powikłania neurologiczne.

101. Stan po złamaniu obojczyka – w zależności od stopnia zniekształcenia i/lub ograniczenia ruchów:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) niewielkie zniekształcenie, bez ograniczenia ruchów	1–3	1–2
b) średniego stopnia zniekształcenie i ograniczenie ruchu miernego stopnia	3–10	2–5
c) duże zniekształcenie i ograniczenie ruchu	10–25	5–20

102. Staw rzekomy obojczyka – w zależności od zniekształceń, przemieszczeń, upośledzenia funkcji kończyny:	Prawa	Lewa
		10–25

UWAGA: W przypadku złamania obojczyka powikłanego stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 102.

103. Podwichnięcie, zwichnięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego – w zależności od ograniczenia ruchów, stopnia zniekształcenia i upośledzenia funkcji:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) nieznaczne zmiany	1–5	1–3
b) zmiany średniego stopnia	5–15	3–12
c) znaczne zmiany	15–25	12–20

! UWAGA: W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny górnej wynika z nakładania się skutków złamania obojczyka oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie według pozycji 182, natomiast stopień zniekształcenia obojczyka według pozycji 101–103. W przypadku nienakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 182.

Obwód kończyny górnej	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
104. Uszkodzenia obojczyka powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecności ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych) – ocenia się wg poz. 101-103 – zwiększając stopień trwałego uszczerbku o:	1–5	

105. Uszkodzenia stawu łopatkowo-ramiennego (zwichnięcie, złamanie głowy, nasady bliższej kości ramiennej, skrócenia) oraz uszkodzenia pozostałych struktur barku – w zależności od blizn, ubytków tkanek, ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń i zniekształceń:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) miernego stopnia	1–10	1–5
b) średniego stopnia	10–20	5–15
c) dużego stopnia	20–30	15–25

106. Zestarzale nieodprowadzone zwichnięcie stawu łopatkowo-ramiennego w zależności od zakresu ruchów i ustawienia kończyny:	Prawa	Lewa
	20–35	15–30

107. Nawykowe zwichnięcie:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) po leczeniu operacyjnym w zależności od ograniczenia ruchomości	5–25	5–20
b) nielezione operacyjnie	25	20

! UWAGA: Nawykowe zwichnięcia nie należy traktować jako kolejnego nieszczęśliwego wypadku, lecz jako skutek ostatniego urazowego zwichnięcia stawu łopatkowo-ramiennego. Przy orzekaniu według punktu 107 należy zebrać szczegółowy wywiad w kierunku przebytych wcześniej urazowych zwichnięć w stawie oraz zapoznać się z dodatkową dokumentacją medyczną w celu ustalenia daty ostatniego zwichnięcia urazowego oraz daty pierwszego zwichnięcia nawykowego.

108. Staw cepowy w następstwie pourazowych ubytków kości – w zależności od zaburzeń funkcji:	Prawa	Lewa
	25–40	20–35

! UWAGA: Staw wiotki z powodu porażen ocenia się wg norm neurologicznych.

109. Zesztywnienie stawu barkowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym – w zależności od ustawienia i funkcji	20–35	15–30
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	40	35

110. Bliznowaty przykurcz stawu barkowego – w zależności od zaburzeń czynności stawu: orzekać według punktu 105 lub 109.

Obwód kończyny górnej	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
111. Uszkodzenie barku powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przetokami i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg poz. 105–110, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji:	1–35	1–25

112. Utrata kończyny w barku:	Prawa	Lewa
	75	70

113. Utrata kończyny wraz z łopatką:	Prawa	Lewa
	80	75

Ramię	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
114. Złamanie trzonu kości ramiennej – w zależności od przemieszczeń, ograniczeń ruchu w stawie łopatkowo-ramiennym i łokciowym oraz zaburzeń neurologicznych:		
a) zmiany niewielkiego stopnia	3–15	2–10
b) zmiany średniego stopnia	15–30	10–25
c) zmiany dużego stopnia, przewlekłe zapalenie kości, przetoki, brak zrostu, staw rzekomy	30–55	25–50

115. Uszkodzenia skóry, ubytki mięśni, uszkodzenia ścięgien, naczyń, nerwów ramienia – w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia funkcji:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) zmiany niewielkie	1–5	1–5
b) zmiany średnie	5–10	5–10
c) zmiany duże	10–50	10–45

! UWAGA: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 114.

116. Utrata kończyny w obrębie ramienia:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) z zachowaniem tylko 1/3 bliższej kości ramiennej	70	65
b) przy dłuższych kikutach	65	60

117. Przepukliny mięśniowe ramienia – w zależności od rozmiarów:	Prawe	Lewe
	1–8	1–6

Łokieć	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
118. Złamania w obrębie łokcia (nasada dalsza kości ramiennej, nasada bliższa kości promieniowej i łokciowej) – w zależności od zniekształceń i ograniczenia ruchów w stawie łokciowym oraz deficytów neurologicznych:		
a) niewielkie zmiany	1–5	1–4
b) średnie zmiany	5–15	4–10
c) duże zmiany, przewlekłe zapalenie kości, przetoki, brak zrostu, staw rzekomy	15–50	10–45

119. Zesztywnienie stawu łokciowego:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
a) w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i z zachowanymi ruchami obrotowymi przedramienia (70–105°)	30	25
b) z brakiem ruchów obrotowych	35	30
c) w ustawieniu wyprostnym lub zbliżonym (0°–20°)	50	45
d) w innych ustawieniach – w zależności od przydatności czynnościowej kończyny	30–45	25–40

120. Uszkodzenia łokcia – zwichnięcia, skrócenia, uszkodzenia tkanek miękkich, skóry oraz zaburzenia neurologiczne – w zależności od blizn, ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń, zniekształceń, deficytów neurologicznych:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
a) zmiany niewielkiego stopnia	1–5	1–4
b) zmiany średniego stopnia	5–15	4–10
c) zmiany dużego stopnia, przetoki	15–45	10–40

UWAGA: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 118.

121. Cepowy staw łokciowy – w zależności od stopnia wiotkości i stanu mięśni:	Prawy	Lewy
		15–30

122. Utrata kończyny górnej na poziomie stawu łokciowego:	Prawy	Lewy
		65

UWAGA: Funkcjonalny pełny wyprost stawu łokciowego 0°, pełne zgięcie 140°, supinacja i pronacja 0°–80°.

Przedramię	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
123. Złamania w obrębie dalszych nasad jednej lub obu kości przedramienia, powodujące ograniczenia ruchomości nadgarstka, ruchów obrotowych przedramienia, ruchomości palców i zniekształcenia – w zależności od stopnia zaburzeń czynnościowych:		
a) bez lub z niewielkim zniekształceniem bez istotnych zaburzeń ruchomości (np. złamania podokostnowe u dzieci, złamania bez przemieszczenia, izolowane złamania wyrostka rylcowatego)	1–3	1–2

b) średnie zniekształcenia z ograniczeniem ruchomości bez zaburzeń wtórnych	3–10	2–8
c) średnie lub duże zniekształcenia ze średnim ograniczeniem ruchomości, ze zmianami wtórnymi (np. zespół Sudecka i inne)	10–20	8–15
d) bardzo duże zniekształcenia z dużym ograniczeniem ruchów, ze zmianami wtórnymi (np. zespół Sudecka i inne)	20–30	15–25

124. Złamania trzonów jednej lub obu kości przedramienia – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń i zaburzeń czynnościowych:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) niewielkie zmiany	1–5	1–4
b) średnie zmiany	5–20	4–15
c) duże zmiany, zmiany wtórne i inne	20–35	15–30

125. Uszkodzenie części miękkich przedramienia, skóry, mięśni, ścięgien, naczyń – w zależności od rozmiarów, uszkodzenia i upośledzenia funkcji, zmian wtórnych (troficzne, krążeniowe, blizny i inne):	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) niewielkie zmiany	1–5	1–4
b) średnie zmiany	5–10	4–8
c) znaczne zmiany	10–20	8–15

UWAGA: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktów 123, 124, 126, 127.

126. Staw rzekomy kości łokciowej lub promieniowej – w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji i innych zmian wtórnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) średniego stopnia	10–20	10–15
b) dużego stopnia	20–35	15–30

UWAGA: W przypadku złamania jednej kości przedramienia powikłanej stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 126.

127. Brak zrostu, staw rzekomy obu kości przedramienia – w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji i innych zmian wtórnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawe	Lewe
a) średniego stopnia	10–25	10–20
b) dużego stopnia	25–40	20–35

UWAGA: W przypadku złamania obu kości przedramienia powikłanych stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 127.

128. Uszkodzenie przedramienia powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), ubytkiem tkanki kostnej i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg poz. 123–127, zwiększając stopień trwałego uszczerbku w zależności od stopnia powikłań:	Prawe	Lewe
		1–15

129. Utrata kończyny w obrębie przedramienia – w zależności od charakteru kikuta i jego przydatności do oprotezowania:	Prawe	Lewe
		55–65

130. Utrata przedramienia w okolicy nadgarstka:	Prawe	Lewe
	55	50
Nadgarstek	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
131. Skręcenie, zwichnięcie w obrębie nadgarstka, złamanie kości nadgarstka (np. kości łódeczkowatej), uszkodzenia skóry, mięśni, naczyń – w zależności od blizn, ubytków, zniekształceń, niestabilności, rozległości uszkodzenia, upośledzenia funkcji, zmian troficznych i innych zmian wtórnych:		
a) niewielkiego stopnia	1-10	1-8
b) średniego stopnia	10-20	8-15
c) dużego stopnia z ustawieniem ręki czynnościowo niekorzystnym	20-30	15-25

132. Całkowite zeszywnienie w obrębie nadgarstka (stawu promieniowo- nadgarstkowego):	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców	15-30	10-25
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców	25-45	20-40

133. Uszkodzenie nadgarstka powikłane głębokimi trwałymi zmianami troficznymi, przewlekłym ropnym zapaleniem kości nadgarstka, przetokami i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg poz. 131-132, zwiększając stopień trwałego uszczerbku – w zależności od stopnia powikłań:	Prawy	Lewy
	1-10	1-10

134. Utrata ręki na poziomie nadgarstka:	Prawy	Lewy
	55	50

Śródreżce	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
135. Złamania kości śródreżca, uszkodzenia ścięgien i pozostałych części miękkich (skóry, mięśni, naczyń, nerwów), w zależności od blizn, ubytków, zniekształceń, upośledzenia funkcji ręki i palców oraz innych zmian wtórnych:		
a) niewielkie zmiany	1-5	1-4
b) średnie zmiany	5-10	4-8
c) rozległe zmiany	10-20	8-18

Kciuk	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
136. Utrata w zakresie kciuka – w zależności od rozmiaru ubytku, blizn, zniekształceń, jakości kikuta, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki i innych zmian wtórnych:		
a) częściowa lub całkowita utrata opuszki, trwała utrata płytki paznokciowej	1-5	1-4
b) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego	5-15	4-13
c) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka podstawowego mniej niż 2/3 długości paliczka	15-20	13-18
d) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawowego ponad 2/3 jego długości lub utrata obu paliczków bez kości śródreżca	20-28	18-25
e) utrata obu paliczków z kością śródreżca	28-35	25-33

137. Inne uszkodzenia kciuka: złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki i innych zmian wtórnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
a) niewielkie zmiany	1-5	1-4
b) średnie zmiany	5-15	4-13
c) znaczne zmiany	15-20	13-18
d) bardzo duże zmiany graniczące z utratą kciuka (dotyczy utraty funkcji)	20-23	18-20
e) całkowita bezużyteczność kciuka	25	23
f) rozległe zmiany, graniczące z utratą pierwszej kości śródreżca (dotyczy utraty funkcji)	25-35	23-33

UWAGA: Przy ocenie stopnia zaburzeń czynności kciuka brać pod uwagę przede wszystkim zdolność przeciwstawienia i chwytu.

Palec wskazujący	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
138. Utrata w obrębie wskaziciela – w zależności od blizn, zniekształceń, jakości kikuta, ograniczenia ruchów wskaziciela, upośledzenia funkcji ręki:		
a) utrata częściowa lub całkowita opuszki, trwała utrata płytki paznokciowej	1-5	1-4
b) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego	5-10	4-8
c) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka środkowego	10-15	8-13
d) utrata dwóch paliczków	15-20	13-18
e) utrata w obrębie paliczka podstawowego lub utrata trzech paliczków	20-25	18-23
f) utrata wskaziciela w obrębie lub z kością śródreżca	25-30	23-27

139. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie wskaziciela: złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych – w zależności od stopnia:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawy	Lewy
a) niewielkie zmiany	1-5	1-4
b) zmiany średniego stopnia	5-10	4-8
c) zmiany dużego stopnia	10-15	8-13
d) zmiany znacznego stopnia, graniczące z utratą wskaziciela (bezużyteczność palca)	15-20	13-18
e) całkowita bezużyteczność wskaziciela	23	20

Palec trzeci, czwarty i piąty	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
140. Palec trzeci, czwarty i piąty – w zależności od stopnia uszkodzenia:		
a) częściowa lub całkowita utrata opuszki lub trwała utrata płytki paznokciowej	1-2,5	1-2
b) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego	2,5-5	2-4,5
c) utrata w obrębie paliczka środkowego lub utrata dwóch paliczków	5-8	4,5-7
d) utrata w obrębie paliczka podstawowego lub utrata trzech paliczków	8-10	7-8,5

141. Utrata palców III, IV lub V w obrębie lub z kością śródreczą:	Prawa	Lewa
	10–15	8–13

UWAGA: Uszkodzenie palca III przy braku lub bezużyteczności wskaziciela ocenia się podwójnie palec trzeci. Palec trzeci może zastąpić wskaziciela, przy jego uszkodzeniu powstaje znaczne upośledzenie funkcji ręki.

142. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie palców III, IV lub V – złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych – za każdy palec w zależności od stopnia:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) niewielkie zmiany	1-2,5	1-2
b) zmiany średniego stopnia	2,5-5	2-4,5
c) zmiany dużego stopnia	5-8	4,5-7
d) całkowita bezużyteczność	9	8

UWAGA: Przy uszkodzeniach obejmujących większą liczbę palców, suma procentów za poszczególne uszkodzenia palców nie może przekroczyć wartości przewidzianej za całkowitą utratę ręki (dla prawej – 55%, dla lewej – 50%).

L. USZKODZENIA KOŃCZYNY DOLNEJ

Staw biodrowy	Procent uszczerbku na zdrowiu
143. Uszkodzenia stawu biodrowego – zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, złamania szyjki, złamania krętarzowe, urazowe złuszczenia głowy kości udowej – w zależności od zakresu ruchów, przemieszczeń, skrócenia, zniekształceń, zmian wtórnych:	
a) ze zmianami miernego stopnia	5–10
b) ze zmianami średniego stopnia	10–20
c) dużego stopnia	20–40
d) z bardzo ciężkimi zmianami miejscowymi i dolegliwościami wtórnymi (kręgosłup, staw krzyżowo-biodrowy, kolano, niepowodzenia leczenia operacyjnego – np. biodro wiszące itp.)	40–65
e) leczenie uszkodzenia zakończone zabiegiem protezowania stawu w zależności od ograniczenia funkcji	15–40

144. Uszkodzenie tkanek miękkich okolicy stawu biodrowego (skóry, mięśni, naczyń, aparatu więzadłowo- torebkowego, nerwów) – w zależności od blizn, ubytków, deficytów neurologicznych, stopnia ograniczenia ruchów:	
a) niewielkiego stopnia	1–5
b) średniego stopnia	5–15
c) znacznego stopnia	15–30
d) bardzo duże zmiany	30–60

UWAGA: Według tej pozycji oceniać uszkodzenia bez złamań kości i zwichnięć. W przypadku współistnienia złamań kości lub zwichnięć kości oceniać według punktu 143.

W przypadku współistnienia uszkodzenia nerwów obwodowych w okolicy stawu biodrowego oceniać według punktu 144, w zależności od stopnia zaburzeń wykorzystując zakresy procentowe z punktu 182, odpowiadające poszczególnym nerwom (np. w przypadku współistnienia uszkodzenia nerwu kulszowego – zakres 20–60% w punkcie 182 – ocena winna być dokonana z punktu 144 c lub d.

145. Zeszywnienie stawu biodrowego – w zależności od ustawienia i wtórnych zaburzeń:	
a) w ustawieniu czynnościowo korzystnym	15–35
b) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	35–60

146. Uszkodzenia w obrębie i okolicy stawu biodrowego powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), ubytkiem tkanki kostnej i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg poz. 143 i 145, zwiększając stopień trwałego uszczerbku w zależności od stopnia powikłań:	5–15

147. Utrata kończyny dolnej przez wyłuszczenie jej w stawie biodrowym lub odjęcie w okolicy podkrętarzowej – w zależności od zniekształceń, stanu kikuta i możliwości jego oprotezowania:	75–85

Udo	Procent uszczerbku na zdrowiu
148. Złamanie kości udowej – w zależności od zniekształceń, skrócenia, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawie biodrowym i kolanowym, zaburzeń chodu, zaburzeń funkcji kończyny i innych zmian wtórnych:	
a) niewielkie zmiany – wzrost niepowikłany, bez zaburzeń osi kończyny	1–15
b) średnie zmiany – wzrost złamania, zaburzenia osi kończyny, skrócenie kończyny od 3 do 6 cm, zaburzenia rotacji kończyny w średnim stopniu upośledzające chód	15–30
c) duże zmiany – wzrost opóźniony, znaczne zaburzenia osi kończyny, skrócenie kończyny powyżej 6 cm, zaburzenia rotacji kończyny w znacznym stopniu upośledzające chód	30–40

149. Staw rzekomy kości udowej, ubytki kości udowej uniemożliwiające obciążenie kończyny – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji, skrócenia i zaburzeń wtórnych:	40–60

150. Uszkodzenie skóry, mięśni, ścięgien (blizny, ubytki, przepukliny mięśniowe itp.) – w zależności od zaburzeń funkcji itp.:	
a) niewielkiego stopnia	1–5
b) średniego stopnia	5–10
c) znacznego stopnia	10–20

UWAGA: Według tej pozycji oceniać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości oceniać według punktu 148.

151. Uszkodzenie dużych naczyń, tętniaki pourazowe – w zależności od stopnia zaburzeń:	5–30

152. Uszkodzenie uda powikłane przewlekłym ropnym zapaleniem kości, przetokami, ciałami obcymi (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), skostnieniem pozaszkieletowym i zmianami neurologicznymi (z wyłączeniem nerwu kulszowego) – ocenia się wg punktu 148-151, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od rozmiarów powikłań o:	1-20

153. Uszkodzenie uda powikłane współistniejącym uszkodzeniem nerwu kulszowego ocenia się wg punktu 148-151, zwiększając stopień trwałego uszczerbku – w zależności od rozmiarów uszkodzenia nerwu o:	10-65

UWAGA: Łączny stopień uszczerbku ocenianego wg poz. 148-151 i poz. 153 nie może przekroczyć 70%.

154. Utrata kończyny – w zależności od długości kikuta i przydatności jego cech do oprotezowania:	50-70

Kolano	Procent uszczerbku na zdrowiu
155. Złamanie nasad tworzących staw kolanowy i rzepki z lub bez uszkodzenia aparatu więzadłowego – w zależności od zniekształceń, szpotowości, koślawości, przykurczów, ograniczenia ruchów, stabilności stawu, zaburzeń statyczno-dynamicznych kończyny i innych zmian:	
a) niewielkie zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale 90°-120° i/lub deficyt wyprostu do kąta 5°, mała lub średnia niestabilność prosta lub niewielka rotacyjna	1-10
b) średnie zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale od 40° do 90° i/lub deficyt wyprostu do kąta w zakresie 15°-5°, duża niestabilność prosta lub średniego stopnia rotacyjna bądź niewielkiego lub średniego stopnia złożona, zaburzenia osi kończyny	10-25
c) duże zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale od 0°-40° i/lub deficyt wyprostu do kąta powyżej 15°, utrwalone duże niestabilności złożone i rotacyjne, znaczne zaburzenia osi kończyny	25-40
d) zeszczywnienie stawu kolanowego w pozycji funkcjonalnej korzystnej 0-15°	30
e) zeszczywnienie stawu kolanowego w pozycjach funkcjonalnych niekorzystnych	30-40

156. Skręcenia i zwichnięcia stawu kolanowego (w tym zwichnięcie rzepki) z uszkodzeniem aparatu więzadłowo- stawowego (torebki, więzadeł, łąkotek) – w zależności od ograniczenia ruchów, stabilności stawu, wydolności statyczno-dynamicznej kończyny:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) izolowane uszkodzenia łąkotek, stan po leczeniu operacyjnym łąkotek z dobrym efektem, uszkodzenia aparatu więzadłowego bez cech niestabilności – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu	1-5
b) uszkodzenia aparatu więzadłowego z lub bez uszkodzenia łąkotek – powodujące małą lub średnią niestabilność prostą, niewielkiego stopnia rotacyjną, stan po leczeniu operacyjnym struktur stawu z dobrym efektem – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu	1-10
c) uszkodzeniami aparatu więzadłowego z lub bez uszkodzenia łąkotek, powodujące dużą niestabilność prostą lub średniego stopnia rotacyjną, bądź niewielkiego lub średniego stopnia złożoną – w zależności od upośledzenia zakresu ruchu	10-25

156. Skręcenia i zwichnięcia stawu kolanowego (w tym zwichnięcie rzepki) z uszkodzeniem aparatu więzadłowo- stawowego (torebki, więzadeł, łąkotek) – w zależności od ograniczenia ruchów, stabilności stawu, wydolności statyczno-dynamicznej kończyny:	Procent uszczerbku na zdrowiu
d) utrwalone duże niestabilności złożone i rotacyjne, uszkodzenia obu więzadeł krzyżowych, znaczne zaburzenia osi kończyny – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu	25-40

157. Inne uszkodzenia okolicy stawu kolanowego – blizny skóry, ciała obce (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przewlekłe stany zapalne, przetoki i inne zmiany wtórne – w zależności od nasilenia zmian:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkie zmiany	1-5
b) średnie zmiany	5-10
c) duże zmiany	10-20

158. Utrata kończyny na poziomie stawu kolanowego:	65

UWAGA: Prawidłowo funkcjonalny zakres ruchów w stawie kolanowym przyjmuje się od 0° dla wyprostu do 120° dla zgięcia. Jeżeli zeszczywnienie stawu kolanowego jest spowodowane uszkodzeniami innymi niż złamanie kości, oceniać według punktu 155 d lub e.

Podudzie	Procent uszczerbku na zdrowiu
159. Złamanie trzonów kości podudzia jednej lub obu – w zależności od zniekształceń, przemieszczeń, powikłań wtórnych, zmian troficznych i czynnościowych kończyny itp.:	
a) niewielkie zmiany – wzrost niepowikłany, niewielkie zaburzenia osi kończyny, niewielkie skrócenie	5-15
b) średnie zmiany – wzrost złamania lub cechy wzrostu opóźnionego, zaburzenia osi kończyny w średnim stopniu upośledzające chód	15-30
c) bardzo rozległe zmiany kości z towarzyszącymi ograniczeniami funkcji sąsiednich stawów – powikłane przewlekłym zapaleniem kości z przetokami, ubytkami kości, stawem rzekomym, martwicą aseptyczną, zmianami neurologicznymi i innymi zmianami wtórnymi	30-50

160. Izolowane złamanie strzałki (nie obejmuje kostki bocznej) – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń, upośledzenia funkcji kończyny:	1-5

UWAGA: W przypadku współistnienia trwałego uszkodzenia nerwu strzałkowego, uszczerbek oceniać dodatkowo wg punktu 182 u.

161. Uszkodzenie tkanek miękkich podudzia, skóry, mięśni, naczyń, nerwów podudzia, ścięgna Achillesa i innych ścięgien – w zależności od rozległości uszkodzenia, zniekształcenia stopy i ograniczeń czynnościowych, zmian neurologicznych, naczyniowych, troficznych i innych:	
a) niewielkie zmiany	1-5
b) średnie zmiany	5-15
c) znaczne zaburzenia funkcji stopy, duże zmiany neurologiczne	15-35

UWAGA: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 159, 160.

162. Utrata kończyny w obrębie podudzia – w zależności od charakteru kikuta, długości, przydatności do oprotezowania i zmian wtórnych w obrębie kończyny:	
a) przy długości kikuta do 8 cm, mierząc od szpary stawowej (u dzieci do lat 10 przy długości kikuta do 6 cm)	60
b) przy dłuższych kikutach	40–55

Staw goleniowo-skokowy i skokowo-piętowy, stopa	Procent uszczerbku na zdrowiu

163. Uszkodzenie stawu goleniowo- skokowego i/ lub skokowo-piętowego – skręcenia, stłuczenia, uszkodzenia więzadeł, torebki, uszkodzenia tkanek miękkich, blizny – w zależności od zniekształceń, funkcji stopy, zmian wtórnych i innych powikłań:	
a) następstwa skręceń powodujące niewielkie zaburzenia ruchomości, niewielkie zniekształcenia, blizny, ubytki	1–2
b) miernego stopnia zaburzenia ruchomości i zniekształcenie – po częściowym uszkodzeniu więzadeł bez niestabilności w stawach	2–5
c) średniego stopnia zaburzenia ruchomości i zniekształcenie – po częściowym uszkodzeniu więzadeł, z niestabilnością w stawach	5–10
d) duże zmiany z utrzymującymi się objawami funkcjonalnej niestabilności stawów, po całkowitym rozerwaniu więzadeł	10–20

164. Złamania i zwichnięcia kości wchodzących w skład stawu goleniowo-skokowego i/lub skokowo-piętowego, nasad dalszych kości podudzia – w zależności od zniekształceń, ograniczeń ruchomości stopy, zaburzeń statyczno-dynamicznych stopy, zeszytwnienia stawów goleniowo-skokowego i/lub skokowo-piętowego – w zależności od	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkiego stopnia ograniczenie funkcji w obrębie stawów skokowych	2–5
b) średniego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych	5–10
c) dużego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych lub zeszytwnienie w ustawieniu pod kątem zbliżonym do prostego	10–20
d) zeszytwnienie w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	20–30
e) znacznego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych, powikłane przewlekłym zapaleniem kości, stawów, przetokami, martwicą, zmianami troficznymi i innymi zmianami wtórnymi, zeszytwnienie w ustawieniu niekorzystnym	20–40

! **UWAGA:** Jeżeli złamaniom lub zwichnięciom towarzyszą uszkodzenia więzadłowe, trwałe uszczerbek na zdrowiu należy oceniać z punktu 164.

165. Złamania kości skokowej i/lub piętowej (niewchodzące w zakres punktu 164) – w zależności od utrzymujących się dolegliwości, przemieszczeń, zniekształceń, ustawienia stopy, zaburzeń statyczno-dynamicznych, zmian troficznych i innych powikłań:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkie zmiany	1–10
b) średnie zmiany	10–20
c) duże zmiany	20–30

166. Utrata kości skokowej i/lub piętowej – w zależności od wielkości, blizn, zniekształceń, zaburzeń statyczno-dynamicznych stopy i innych powikłań:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) częściowa utrata	20–30
b) całkowita utrata	30–40

167. Złamania i zwichnięcia kości stępu w zależności od przemieszczeń, zniekształceń i innych zmian wtórnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkiego stopnia – w zależności od wielkości zaburzeń czynnościowych	1–5
b) średniego stopnia – w zależności od wielkości zaburzeń czynnościowych	5–10
c) znacznego stopnia lub z innymi powikłaniami – w zależności od wielkości zaburzeń	10–20

168. Złamania kości śródstopia – w zależności od przemieszczeń, zniekształcenia stopy, zaburzeń statyczno- dynamicznych i innych zmian:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) złamanie jednej kości śródstopia – I lub V	1–10
b) złamanie jednej kości śródstopia – II, III lub IV	1–5
c) złamanie dwóch kości śródstopia	2–15
d) złamanie trzech lub więcej kości śródstopia	5–20

169. Złamania kości śródstopia powikłane zapaleniem kości, przetokami, wtórnymi zmianami troficznymi i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg poz. 168, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od stopnia powikłań o:	1–10

170. Inne uszkodzenia okolicy stępu i śródstopia – skrócenia, stłuczenia, uszkodzenia skóry, mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od rozmiaru blizn, zniekształceń, zmian troficznych, zaburzeń dynamicznych stopy i innych zmian wtórnych:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) zmiany niewielkie	1–5
b) średnie zmiany	5–10
c) duże zmiany	10–15

171. Utrata stopy w całości:	50

172. Utrata stopy na poziomie stawu Choparta:	45

173. Utrata stopy w stawie Lisfranka:	35

174. Utrata stopy w obrębie kości śródstopia – w zależności od rozległości utraty przodostopia i cech kikuta:	20–30

Palce stopy	Procent uszczerbku na zdrowiu
175. Utrata w zakresie palucha – w zależności od blizn, zniekształceń, wielkości ubytków, charakteru kikuta, zaburzeń statyki i chodu oraz innych zmian wtórnych:	
a) częściowa lub całkowita utrata opuszki lub trwała utrata płytki paznokciowej	1–3
b) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego palucha	3–8
c) utrata palucha na poziomie paliczka bliższego	8–14
d) całkowita utrata palucha	15

176. Uszkodzenia palucha – zwichnięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich – w zależności od rozległości blizn, ubytków, zniekształcenia, upośledzenia funkcji stopy:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) niewielkie zmiany	1–3
b) średnie zmiany	3–6
c) duże zmiany z niekorzystnym ustawieniem	6–10

177. Utrata palucha wraz z kośćmi śródstopia – w zależności od rozmiaru utraty kości śródstopia:	15–25

178. Utrata w zakresie palców II, III, IV i V:	Procent uszczerbku na zdrowiu
a) częściowa utrata palca na wysokości paliczka środkowego – za każdy palec	1
b) całkowita utrata – za każdy palec	2
179. Utrata palca V z kości śródstopia:	3-15
180. Utrata palców II, III i IV z kośćmi śródstopia – w zależności od wielkości utraty kości śródstopia, ustawienia stopy i innych zmian wtórnych – za każdy palec:	3-5
181. Uszkodzenia II, III, IV i V palca – zwknięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich – w zależności od rozległości blizn, ubytków, zniekształcenia, ustawienia, stopnia upośledzenia funkcji i liczby uszkodzonych palców orzekać łącznie:	1-5

UWAGA: Wartość uszczerbku ustalona za uszkodzenie jednego palca nie może przekroczyć wartości przewidzianej za całkowitą utratę tego palca.

182. Uszkodzenie częściowe lub całkowite – w zależności od stopnia zaburzeń:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
u) nerwu strzałkowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	5-30	
v) spłotu łędźwiowo-krzyżowego	30-70	
w) pozostałych nerwów odcinka łędźwiowo- krzyżowego	1-10	

UWAGA: Według punktu 182 ocenia się tylko uszkodzenia nerwów obwodowych. W przypadku współistnienia uszkodzeń kostnych, mięśniowych i nerwowych, należy stosować ocenę wg punktów dotyczących uszkodzeń kończyn górnych i dolnych.

Kauzalgie potwierdzone obserwacji szpitalni – w zależności od stopnia:	30-50

UWAGA: W ocenie tej zawiera się deficyt związany z uszkodzeniem typowym dla danego nerwu.

M. PORAZENIA LUB NIEDOWŁADY POSZCZEGÓLNYCH NERWÓW OBWODOWYCH

182. Uszkodzenie częściowe lub całkowite – w zależności od stopnia zaburzeń:	Procent uszczerbku na zdrowiu	
	Prawa	Lewa
a) nerwu przeponowego poniżej jego połączenia z nerwem podobojczykowym	5-15	
b) nerwu piersiowego długiego	7-15	5-10
c) nerwu pachowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-25	2-20
d) nerwu mięśniowo-skórnego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-25	2-20
e) nerwu promieniowego powyżej odejścia gałązki do mięśnia trójgłowego ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-45	2-35
f) nerwu promieniowego poniżej odejścia gałązki do mięśnia trójgłowego ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	5-35	3-25
g) nerwu promieniowego nad wejściem do kanału mięśnia odwracacza przedramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-25	2-20
h) nerwu promieniowego po wyjściu z kanału mięśnia odwracacza przedramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	2-15	1-10
i) nerwu pośrodkowego w zakresie ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	4-40	3-30
j) nerwu pośrodkowego w zakresie nadgarstka – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	3-20	2-15
k) nerwu łokciowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	2-25	1-20
l) spłotu barkowego części nadobojczykowej (górnjej)	10-25	5-20
m) spłotu barkowego części podobojczykowej (dolnej)	15-45	10-40
n) pozostałych nerwów odcinka szyjno-piersiowego	1-15	
o) nerwu zastonowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	2-20	
q) nerwów pośladkowych (górnego i dolnego)	3-20	
r) nerwu sromowego wspólnego	3-25	
s) nerwu kulszowego przed podziałem na nerw piszczelowy i strzałkowy	20-60	
t) nerwu piszczelowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu	5-40	

UWAGI OGÓLNE:

Przy wielomiejscowych uszkodzeniach kończyny górnej lub dolnej (lub jej części) w ustaleniu ostatecznej wysokości trwałego uszczerbku na zdrowiu należy brać pod uwagę całkowitą funkcję kończyny (lub jej części), a nie tylko wynik matematyczny sumowania procentów trwałego uszczerbku za poszczególne uszkodzenia.

Łączny uszczerbek na zdrowiu związany z uszkodzeniem skóry, mięśni, nerwów, kości nie może przekroczyć wartości za całkowitą utratę kończyny lub części kończyny, której te uszkodzenia dotyczą.

Trwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany niepowikłanymi bliznami pooperacyjnymi, związanymi z leczeniem narządów i układów, zawiera się w punktach tabeli przewidzianych do oceny uszkodzenia tych narządów lub układów i nie podlega dodatkowemu orzekaniu.

W przypadku, gdy blizny są jedynym trwałym następstwem leczenia lub pojawiły się powikłania w postaci np. bliznowca lub przepukliny, oceniać według odpowiednich punktów tabeli przewidzianych dla uszkodzenia tkanek miękkich. Uszkodzenie kikuta amputowanych kończyn, wymagające zmiany protezy, reamputacji lub niemożności zastosowania protezy oceniać wg amputacji na wyższym poziomie.

W przypadku uszkodzeń kończyn górnych u osób leworęcznych, stosować ocenę uszczerbku dla kończyny górnej lewej w wysokości uszczerbku, jaka jest przewidziana dla kończyny górnej prawej.

EUROPA

UBEZPIECZENIA

Towarzystwo Ubezpieczeń Europa S.A.

ul. gen. Władysława Sikorskiego 26, 53-659 Wrocław

Biuro Obsługi Klienta

+48 71 36 92 887

bok@tueuropa.pl

 tueuropa.pl

Towarzystwo Ubezpieczeń Europa S.A.
Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, KRS 0000002736, NIP 895 10 07 276
Kapitał zakładowy zarejestrowany i opłacony 37 800 000 zł
Zezwolenie MF nr DUJ/2849/A/CG/94 z 07.11.1994 r. na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej